Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«Свет» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дешз ● ЕРА, 27 НОЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 142 (6272). ● Мах 2 кепек.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

ТЕХНИКА КИЙЧЪЮ

ЛАЬРХІАР КХОАЧАШДЕРГДА

БІаьстя кхачна ду балхаш агротехнически дикагІйолча хана дІадоладари чаккдоахилген гураxьа. Іан замалахьа юртбоахама техника ший ханнахьа тоарах, кийчъярах тийша долга кхета а деш, ерригa шоай торонаш оарцагІьахьа къахьегаш ба хІанз тха «Назрановский» совхоза механически мастерске болхлой, механизатораш. ХІаьта укх шера йиълагІчен тІадоагІача шера цхьоалагІчен кварталашка планагІа 62 трактор тоас езиш да тхо. КПСС XXVI съезда дикача гІулакхашца накъадахар дукха вай мехка лаьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоацача тха къахьегамхошa дош деннад из ерригa техника, тІехьаюзаш йола инвентарь тІкъоалагІа февраль хьатІаххочаш тоаль яккха.

Укх йиъалагІча квартале планагІа тоас езаш 22 трактор яр тха. Царех пхийтта тоаль яьнкхай.

Кхоачамболлаш дика вІаштІехьдаьхад мастерскерча болхлой къахьегами хьалаш. Ерригача цехий помещенеш батарейшца йІоахъю. Массанена а спецбарзкъаш деннад. Гаьна аха безаш бац мастерске болхлой делкъийна хІама ла а. Кулг-кара айяь дІалхьа хала йола трактора оатхал кран-балкана дІахьу эшшача метте. Мастерске латтича станокашца керда хьас, юхаметтаоттае йиш йолаш дукха оатхалаш я.

Оттаяй совхозе техника тоаш боахкача ниьхи балхарa моральнии материальнии безам совбаккхара мероприятеш а. Царга хьежжа, бетта балха норма юкъера лаьрхІача 140—150 процент кхоачашъяьча мастерске къахьегача сага 30 сом премий лургья, хІаьта 10—12 дийнахьа ше трактор тоаьча механизатора — 15 сом.

Къахьегама тІерен дика балха говзал йолашин ба тха мастерскера дукхагІа бола нах. Масала, цІастанхьара, жестанщики, вулканизатора балхаш кхоачашдеш вола Мерешков Илез. 1939 шера дешз техника тоаяра болх беш ва пенсе ваха ча йола Илез. Цо ший когаметта болх бе хІанззе а саг кийчваь. Из ва цун воІ Мерешков Мухьмад. Дис Іомадаьча балхел совгІа цо карасраяй токара, слесара, шофера професеш.

Совхоз вІашагІьеллача 1957 шера дешз механически мастерскешка къахьегаш ва слесарь - моторист Тохов Муса а. Цу юкъа дикка Іомабаьб, цо ший болх. Цудухьа тешаме хуьцо хьалер.

Йоккха къахьегама стаж йолаш ва тха газоэлектросварщик Аушев Хас-Мухьмад а. Ший балха говзанча из веддарс тхй йиш а яьар.

Геттара раьза ба совхоза кулгалхой тоара Арсаминов Юсапа беча балха я. Кхо шу мара даьннадац из механически мастерске вена. Из йоккха юкъ яц. ХІаьта а геттара дика кхоачашду цо ший декхараш. Тишъенна дукха оатхалш меттаувттаю, цул совгІа кердалраш а хьаю.

Лахне цІераш яьхача наха 130—150 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

Иштта оасаре къахьег хІана шоай тракторaш тоаеш боахкача механизатораша Торшхоева Зелимхана, Местоев Султангире. кхычар. Шоай хьекъаш тоаль боплаш латт уж. Зоба лаьтта кха араболла йиш хургья укх денношка.

Тоаль льнначa хІара тракторга хьож лаьрххІа йола комисси. Цунна юкъевоагІа совхоза кертера инженер, механик - контролер, со, трактор йолча бригада бригадир, цу машина да. Комиссена юкъебоагІача наха дерригача доаньошка шоайла барта а болаш акт оттайнча мара мастерскера араялац тоаль трактор.

ТІехьаюзаш йола инвентарь, эша оатхалаш тха мастерскешка хьа а еш, бригадашна механизатораша схоащ товю. Из болх геттара дика бу Наьсар - Кертерча отделене Гадиев Бек-хана кулгалдеча пхелагІча бригада коллективо. Дукха хІама дисадац цун ерригa инвентарь тоаль яккхира. Из болх кхиьетта хьинаре а тошаме а бу слесара - наладчика Тумтоев Ахьмада, механизаторaша Зангиев Керама, Евлоев Іамерхена. Ала хІама доацаш дика вІаштІехьдаьккхад цу бригаде техника Іан замалахьа дІаоттаяь лоаттаяра гІулакх а. Йоачано ос де мегаш йола техника а инвентарь а кхоалленка кІал оттаьй; хІаьта кхыяр лаьрххІа хьакъоастаьча моттиге мукхъ, юаргІйоацаш даьтта а хьекха цхьан мутІарагІа дІаоттаяй.

Боккха торнаш тІабохийт тха боахаме керда механизатораш кийчбаре а, хІанз къахьегаш болчар балха говзал лакхъяра а. Масала, совхозе 47 сага чаккхъьхар совхозе болх беш хинна механизаторий курсаш. ЦхьоалагІча яьаре дІаладу цига дешар. ТІадоагІача шера а укх шера хинначул кІезигагІа боацаш нах Іомабе лерхІ оаха юртбоахама машинаш лелве.

ЛерттІа болх хьабе ковкъарло еш цхьацца кхоачамбоацкраш а да. Масала, кхоачам боллаш Іалашдац тхо техника тоеча хана эшача оатхалашца. Уж лехаш цхьайолча хана кхыметтел Черсий - Балкхарой, КъилбаседахІирий республикай боахамашка ух тхо. ХІаьта а, лаьрхІар тха механически мастерске коллективо кхоачашдергхиларах шеко яц. Укх шера планал совгІа тоаергья кІезигагІа иле кхы а бархІ трактор.

Х. АРАПХАНОВ, «Назрановский» совхоза механически мастерске заведующи.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) «Назрановский» совхоза механизатор Торшхоев Зелимхани слесарь-моторист Тохов Мусаи.

И. ПЛИЕВА сурт.

Іан кІал йохкхача гаьнашта гІулакх де деза ха хьатІаххаьчай. Из дика дарга хьежжа хурсба 1981 шерара хьухкъам.

«Плодопром» яхача треста чуйоагІача совхозашка сихденнад агротехнически балхаш. Мичурина, цІерагІча «60 лет Октября» яхача совхозашка гуйрен балхий бІарчча комплекс чаккхйоакх; мугІарашта юкъера лаьтта оах, минеральни удобренеш тус, лаьттанца тІоадал юеш хий дехк, хьидола балхаш ду.

СОМИЙ БЕШАМАШКАРА ГУЙРАН БАЛХАШ

Бакъда, укх совхозашка санна кхыча боахамашка иштта дика болх бац. Масала, «Прогресс» яхача совхозе сомий бешамашта гІулакх дара балхаш ледара а агротехнически боарам лоха болаш а лел.

Укх шера гураxьа совхозашка 800 гектарь тІа сомий гаьнаш [illegible] дІайогІаза. Уж дІайогІа проект оттаьй «Россадпроект» яхача институто. Кердача бешамашка дІайогІ районированни а дикагІа пайда лургбола а сомий гаьнаш.

Керда сомий бешамаш дІайогІара балхаш дика лел «Ореховский», «Маяк» яхача совхозашка. Назрановски районна «Маяк» яхача совхозо укх шера 150 гектара тІа дІайогІаргья сомий гаьнаш. Дика дІадоладаьннад укхаза балхаш, хІанзлехьа 40 гектара тІа гаьнаш дІаегІай.

Иштта дика болх бу «Ореховский» совхоза сомий бешамаш лелераша а. Укх боахамо 117 гектара тІа дІайогІаргья дикагІа фух йола гаьнаш.

Урус - Мартановски районна «Искра», «Труд» яхача совхозашка а боляббенаб гаьнаш дІайогІа.

Цунца цхьана кердача сомий бешамашка гаьнаш дІайогІача цІенхаштта кхоачамбоацараш а да. «Прогресс», «Заветы Ильича» яхача совхозашка хІанз а дІаболабаьбац из лоархІаме болх. Цхьадолча боахамайна дикал лоха я керда бешамаш дІайогІача. Масала, «Маяк» гаьнаш мутІараш лерттІа хьаийс а лаь дІаегІаяц гаьнаш, дІаегІача кІоагашкара лаьтта ІотоІадаьдац, ший ханнахьа хий тохац.

Сагоглеш гІулакх да комараш дІайогІа план кхоачаш ца еза а. Совхозен 20 гектара тІа комараш дІае езаш яр. бакъда, таханарча дийнахьа 10 гектара тІа мара дІайийнац из мах бола культура. Масала, 10 гектара тІа комараш дІайогІа езаш хиннача Мичурина цІерагІча совхозо таханарча дийнахьа цхьанна а гектара тІа дІайийнац из культура. Гураxьа ца беш биса болх укхаза бІаьсти чаккхбанкха безаргба.

Гуйрен йоачан йоацачаденоех пайда а эцаш, гІулакх де леза хьалха дІаегІача кьонача бешамашта а. Царга хьожжа кердалраш дІайогІитта санна лоархІаме гІулакх да. Уж балхаш дика чаккхдоах «Ореховский» совхозе, бакъда, сомий бешамаш лелаяра хьалха латташ хиннача Мичурина цІерагІча совхозе эсала хьож къонача бешамашка.

Ю. МУРУГОВ, «Плодопром» яхача треста кертера агроном.

Шекара свеклай дика хьувнгъам кхебаьб укх шера Шалински районна «Серженъ-Юртовский» совхоза Дураева Хурмата кулгалдеча звенос. Тхъаь ворхІ гектара тІа кхейар цар уж. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача пхи бІаь центнер чуера цу звено коллективо.

СУРТА ТІА: звеньевая Х. Дудаева.

Х. МУКАЕВА сурт.

КХАЛНАЬХА БРИГАДА

«Электроприбор» завода шолла гІча цехе сий деш я Вуц Нина Григорьевна керте латта совгІата тела ручкаш вІашагІдехкаш йола бригада. Съезда сийна йоарждаьча социалистически яхье котъюлаш хьайоагІа из коллектив.

Болх бригадин хьисапе вІаштІехьа а баьнкхв, хІара минута кхоеш Н. Вуцен цун нешашен хІара бетта заданеш тІехкховчашъю.

Болх хоза бу кхалнаха! Болх беча хана В. Захароваьи Л. Котоваьи кулгашта пиьткъа мара бІарг тІаоттац. Цу сахьате хьаІов кийчача ручкай гув. Царга наьла санна чІоагІа хьож контрольни мастер А. М. Шенцова, хІана а лча укхаза хьадаь ручкаш наьха дог хьовсташ хоза хилийта гІерт уж беррига а.

ИттлагІча пятилетка чакхйоалача шера планал совгІа ялх эзар сома маьха продукци арахеца лаьрхІадар толашагІа йолча бригада. Кхалнахах латтача цу коллектива дош чІоагІа да: дІабахача итт бетта пхи эзар сома маьха продукци планал совгІа арахийцай.

Малаш ба бригаде болх бераш? Уж ба цехе меттел, ерригача заводе сий деш бола А. П. Харитонова, Н. А. Жукова, В. Г. Гончарова. Царех хІараяр Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла хийржай, хІаьта З. Эсмерханова хІанз халкъа депутатий Старопромысловски райсовета депутат я.

— Новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК октябрьски (1980 ш.) Пленуме дьча къамаьло, — йоах цехкома члена, ШІча лагІан Къахьегама Сийлен орден лелаеча П. С. Митряшкинас, — чІоагІа хьинар айдаь къахьег тха коллективо. — Советски халкъа парте еча йоавхойна жоп лун кхы а дикагІа болх бергба оаха. Новкъосташца дага а даьнна оаха лаьрхІад КПСС XXVI съезда сийна кхы тІа 10000 шарикови ручка арахеца. Социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа В. Носачева, Р. Канибалоцкая, Н. Дубовая.

А. ЗАЙЦЕВ, «Электроприбор» завода наладчик.

ДИКА ХЬЕХАМЧА

«Грозэнерго» шоллагІча теплоэлектроцентрала коллективе чІоагІа лоархІаш ва электрослесарь - прибо р и с т Гудков Николай Маркович.

1949 шера городе Грознера № 5 йола ремесленни училище чаккхъьккхачул тІехьагІа Коминтерна цІерагІча ТЭЦ-е балха вера из (хІанз из я № 1 электростанци). Цу хана зІамигача сага чІоагІа новкъоста дир говзача специалисташа. ХІаьта из цо а вар балхах бІу ца къожбеца ца ховш дар хьаІомедe гІерташ. Шн шу даьлча Эскаре гІулакх де вахар Гудков. Цигара цІаввча кердача, кхы а йоккхагІа, № 2 йолча теплоэлектроцентрале балха хьожаву из.

Автоматика приборашкен оборудованеген хьежаш вола саг технически знанеш, опыт йолаш хила веза. Цудухьа ший болх массе а оатгІорахьара Іомабе гІертаc зІамига сиг. ХІаьта балха ерригa говзалаш Іомае вІаштІехьа а даьлар цун. Цох хул геттара лакха говзал йола специалист.

Опыт йола энергетин хиларах тарра 1965 шера технически новкъостал де Румыне вохийт Гудков Николай. Цига шийна тІадилла декхар диза кхоачашдаьчул тІехьагІа юха а ший коллективе къахьега волалу.

Шийна тІабилла моллагІа а болх бе кийча ва из, деи нормаш массаза тІехкховчашъю, ше хьадер дика а деш.

Балха а вахара а йоккха опыт йолча Николай Марковича шийна ховш мел дар камаьрша дІахьех кагирхошта, уж болх беза, дисциплина йолаш хила Іомабу.

Общественни вахаре хьинаре дакъа лоац производстве хьалхалаттачо. Массехк шу да из ТЭЦ-2 парткома члена хержа. из ва халкъа дружина член.

Дукхача шерашна Николай Марковича хьинар ца кхоадеш хьега къа доккхий совгІаташ теларца белгалдаьнкхад. Цун наькха тІа леп Къахьегама ЦІеча Байракха орден, «СССР энергетикан электрификацен отличник» яха а кхыйола а знакаш.

Коммуниста Н. М. Гудкова сурт заводской Сийлен улга тІара Іодоаккхаш дац. Республика берригача энергетикашца цхьана парте XXVI съезда дикача совгІаташца накъаваха кийчлуш ва Николай Маркович.

Х. СУРУДЖАНЦ, «Грозэнерго» оператор.

ГОВЗА МЕХАНИЗАТОР

Грозненски районе хьалха латтача боахамех ца! я «Юбилейный» совхоз. ХІара шера кховчашъю цо паччахьалкхен план а социалистически декхараш а. Укх боахаме дукха ба хьинар дола механизатораш, специалисташ. Уж бувцача хана совхоза парткома секретарь З. Усмановас эггара хьалха цІи яьккхар Калаев Уппай.

Уппас юрта боахаме болх бу 1944 шера дешз. 1945 шера цо карасраяйр штурвальне професси. Цу шера трактористий - комбайне р и й курсашка деша а вахар из. Цу хана дешз Уппай вахар техникаца дуззаденна хиннад.

ТІеххьарча шерашка Уппа мехмастерске заведующи ва. Юртбоахама машинашта ремонт еча массаза а тоъаш хилац запасной оатхалаш. Цкъа Вишневицкий Ивана делаю трактор ехар. Уппас трактористаца цхьана мотор хьабаьнкхар. «Ховра сона укхан втулка ехалга. — аьлар трактористо. — Из складе йолаш а яц. Из вай мастерске хьае хьожаргдар вай, бакъда токарь а цамогаш хиннай».

Мастерской заведующи дІатІавода токарни станок йолча. Хьахорж цо эшача боарамe йола аьшка болванка, станок болх бе йолалу. Дукха ха ялалехьа эша оатхал кийчъяь яьлар. Втулка бе а еzла цецваьнна латт тракторист. Бокъонца заводо арахийцача санна я из. Дукха ха ялалехьа беха мотор тоабе эттар тракторист. Бакъда, Уппа токарни станока тІа бєча балхага ваьннавацар.

Кхыча тракториста, Шамида, нохара корпус чІоагІъе, болташ ийшар. Уж а складе йолаш яцар. Юха а болх бе йолалу токарни станок.

Говзача механизаторо хийцца болх бу сверлильни станока тІа, иштта дика сварка е ховь.

Дика вІаштІехабаьккхаб У. Калаева ше кулгалдеча мехмастерске болх. Цун кабинете йоккхача каьхата листа тІа яздаь да «Механизаторий балха хьонхамаш». План кхоачашъяьраштa юкъе ба механизатораш И. Вишневицкий, С. Евчаев, С. Ацнев, В. Дединев, кхыбараш. Уж балха йоккха опыт йола, къахьегаме хьалха латта механизатораш ба.

Совхозе техникаца болх беш кагирхой а ба. Цар бокъонца вола хьехамча ва Уппа. Цо царга оал, ахь а ца хеташ, шоешта ца ховр майрра хатта. Совхозе вІашагІъехначa механизаторий курсашка деша багІача кагирхошта хьехаш хул из.

Новкъосташа У. Калаевах бокъонца вола доттагІа ва оал. Къахьегама тІера ва, массаза а гІо де кийча ва.

Механизаторо хьинаре къийга къа белгалдаьккхад Ленински юбилейни медаль, Къахьегама ЦІеча Байракха ши орден а енна. Иштта дукха сийлен грамоташ, совгІаташ гийннад цунна.

М. ГАДАЕВ.

ЭРСИЙ ПОЭЗЕ ДОККХАЛИ СИЙЛЕН

МОСКВА. «Из веррига а — кортамукъален котало!» Александр Блока уж дешаш эпиграфъхилар В. И. Ленина цІерагІча СССР Паччахьалкхен библиотеке 25 ноябре хьайийллача книжно-иллюстративни выставка. Поэта 100 шу дизарга яьча экспозиция [illegible] цун творчество.

Къаьстта уйла тІаозаш я А. Блок дийна волаш зорба теха изданеш произведенеши. Царна юкъе — «О Прекрасной Даме», «Нечаянная радость» яхача стихай сборникаш, наггахьа мара ца нийслу «Снежни Маска» яха издани. Иштта уйла тІаозаш я эггара хьалха зорба теха лирически драмаш.

Россе темана — Блока творчестве керттерчох — хетаь я «На поле Куликовом» яхача цун стихотворений циклоги «Стихи о России» (1915 шу) яха сборники.

Блока гІадвина тІайнцар Сийлаьь-боккха Октябрь. Цунна дола тешал — 1918 шера арадьнначa «Двенадцать» яхача цун поэмe хьалхара издани, революцин культуран вІаши [illegible] хилара хетаь цун статьяши очеркаши.

Выставка шерра иллюстрированни я. Из хозъю поэта автографаш тІайолча портреташен фотографешен, А. Блока произведенеи дукхача иллюстрацеша.

(ТАСС корр.)

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ

25 ноябре автономни республика Іаьдала лакхерча органа кхыча массазарча комиссей викалаша дакъа а лоацаш Лакхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе заседани хилар.

НГІАССР Госплана председателя нов. Е. В. Врыксина, финансай министра нов. П. И. Голещихина 1981 шера Нохч-ГІалгІай АССР экономически социальни дегІайоалаяра Паччахьалкхен планахи Паччахьалкхен бюджетахи, хІаьта иштта укх шера плани 1979 шера бюджети кхоачашдера хьакъехьа даьча хоамашка ладийгІар.

Цул хьалхагІа цу тайпара ден повестка а йолаш промышленноста, транспорта, бувзама; гІишлошъярен гІишлон материалий промышленностен; юрта боахама; халкъа эша товараш арахецарен торговлен; уякхцІено лоралрен социальни Іалешони; халкъа образоване, культура, спорта, кхыча комиссей заседанеш хилар.

Комиссеша ладийгІар министерствай ведомствайн кулгалхоша 1980 шерен бІарччача пятилетиан план, 1981 шера заданеш кхоачашъяра еча кийчонах дийцачунга. ЦхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера плани бюджети ювцаш дхьайола замечанеш йир, предложенеш елар комиссеша.

Планово-бюджетни комиссе уж ерригa предложенеши замечанеши вІашагІа а теха шийн заседане рекомендацеш тІанйцар, хІаьта уж Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча сессе ювцийта дІачулургья.

Планово-бюджетни комиссе балха юкъе дакъа лаьцар Лакхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Бокова, Министрий Совета председателя М. М. Керимова, Лакхехьарча Совета Президиума секретаря Н. Я. Правенька, Госпланен республика финансай министерствай бехктонхамеча болхлоша.

Нов. А. Э. ХАМХОЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Советски литература дегІадоаледеча доккхий гІулакхаш карагІдувларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, ваьча дийнахьа денз кхоъоткъеи итт шу дизарца дуззаденна Нохч - ГІалгІай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. Хамхоев Элмарзий Ахьмада — СССР яздархой Союза члена.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу, 26 ноябрь.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам лучa бернате болх барах Нохч-ГІалгІай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Горбачев Михаил Петровича — 1929 шера дешз КПСС члена, пенсионера.

Дин Михаил Яковлевича — 1925 шера дешз КПСС члена, персональни пенсионера.

Плаксенко Дмитрий Григорьевича — 1928 шера дешз КПСС члена, пенсионера.

Решидов Халим Решидовича — 1930 шера дешз КПСС члена, персональни пенсионера.

Савицкий Антон Трофимовича — 1927 шера дешз КПСС члена, пенсионера.

Соколов Алексей Васильевича — 1927 шера дешз КПСС члена, пенсионера.

Чурсинов Андрей Акимовича — 1930 шера дешз КПСС члена, Грозненски городской радиотрансляционни узела электромонтера.

Шедрин Григорий Иосифовича — 1930 шера дешз КПСС члена, пенсионера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1980 шу, 24 ноябрь.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

ПРАГА. Тайша кІор боагабеш хьахула эне газаш феца дІаувлга дика лоздаьд Чехословакии Іилмай академе машиностроене Института балхахоша. ЗІамига деш Іехьаь доагар лаьрхІача добавкашца эдеш доагадеш сантила а азота а окисаш кІезигагІа хьахула керда кеп оттаяьй цар. Энерги тела керттера хьашт тайша кІор болаш йолча Чехословаке хьалашна керда изобретени боккха лоархІам болаш я тонахьара Іалам лорадара.

●

МАДРИД. ХІанз Испане 1 миллиони 300 эзари саг ва бе болх боацаш. Уж даннеш йоалайир парламенте кхамаьл деш къахьегама министра Феликс Мануэль Переса.

Бакъда, испански демократически союзаша — болхлой комиссецен къахьегамхой массане а юкъарча союзой — лерхІачох тахан Испане «совбаьнна нах» 2 миллион гаргга ба.

●

АЛЖИР. Алжира къамак кортамукъален Фронта парте генеральни секретара, АНДР президента Шадли Бенджедида председателалла деш хилар министрий совета заседани. Цига дийцар юрта боахамера хьали мехка аграрни реформа чаккхйоанкхилга мишта лели. Правительства членаша тІанйцар юрта боахам дегІабоалабара лерхІа программа. Керттера уйла тІаяхийтар яха шоаш довл деш дола боахамаш дІехо дегІадоаладарен чІоагІдарен дешашта. Иштта тІанйцай юрта боахама специалисташ кийчбергбола финансови институт хьалра решени.

●

КАМПАЛА. Уганда правительства решенегІа мехкара эккаваьв американски ши гражданин — Ассошиэйтед пресси Рейтери яхача агентствай корреспонденташ.

ТІеххьарча хана угандийски кулгалхоша малхбузен массови информаце средствашта критика ю шоей хоамашка мехкара хьал дар харцахьа дувцандаь.

●

ТОКИО. Укхаза хилар тІадоагІача шера бергболча балха программа тІайцача Японе кхалнаьха организацей Федераце (ФУДАНРЭД) пленум. Кхалнаха дискриминаци яра духьала хилларах тарра цу тІа лаьрхІад японски эскара тІема низ совбаккхара, хІанз йолаш йола мехка конституци хувца гІертара духьала, японо-американски кхерамзлен договора духьала кампани йолае.

(ТАСС).

Партийни конференцешкара

БОАХАМА КУЛГАЛДЕЛГА ТОАДЕ

Укх деношка хиннача Советски районан партийн конференце КПСС райкома хьалхарча секретара **М. А. Арбиевв** ьйча отчетни доклада тIа а пренешка къамаьлаш дийча делегаташа а доладайча бахьдолчар кхы цIахьа а чIогаIдора доахаш дола толамаш нахах, дар шоай декхараш кхоачашдарах къахьегам вIаштIехьбаккхен кхоачамех бизза пайда эцаш харах тийша хилар. Районе я йиъ колхози цхьа совхоз. Цу пхиъэ а боахама коллективаш цхьатаррарча хьалашка къахьегаш цхьатарра торонаш йолаш я. Цхьабакъда, бе-бе и цар балха итогаш, производственни хьокхамаш. Масала, боахама директора **В. Мусаева** ма дувццара, «Ленинский путь» яхача совхоза толашагIа болча доахан леладераша Рябуев Адама, Висханов Баудде, Ацаев Баудде бIарччача шера хIара денцен бийсанцен 640—650 грамм дулх тIадеттадолийт шоаш леладеча доахах хIара бежана. Совхозо толаме кхоачашъяй пачхьалкхенга шура, дулх дохнара заданеш. Тхьамка леладеча 23 болхлочо шоай пхе шера планаш диъ шера кхоачашъяй.

Цхьабакъда, район бIарчча хьакйцача юрта боахам дегIаахара итогаш сатем боабеш я. Льттах, юртбоахама техникех, торонех эффективно пайда ца эцаш хилар бахьан долаш район 4 шерах 10 беттах пачхьалкхенна денхарийла йисай 7800 центнер дулх, 5290 центнер тхьамкий екъа лордаш. Йиъ колхозах цхьаккха а лоархIалыц тхьамка кхедарен пачхьалкхенга дохкарен пхе пхе шера заданеш.

Къаьстта ледара хьал да доахан леладара гIулекх догIадовладеча. Доахан весала кхабар, зоотехнически мероприятеши фу товдара гIулакхи тесса дитар бахьан долаш кIезигъеннай доахана продукташ. БIаь Iатта тIехье хьалкхедеш дола Iаьсий юкъера лаьрхIача 57 мара дац, хIаьта отчет еча юкъагIа — 30. Цхьабакъда, из хьокхам кхы а лохагIа болаш дола боахамаш а да. «Новая жизнь» яхача, Кирова цIерагIча, Орджоникидзе цIерагIча колхозашка карарча шера 10 бетта хIара 100 Iатта лоархIаш 40 Iаса мара хьалкхедаьдац. Пачхьалкхенна зе даьд доахан тайп-тайпарча бахьанегIа тIерадувларо.

Доккхий кхоачамбоацараш да же леладеча. Нагахьа санне иттлагIа пятилетка йолалуш районе 6160 устагIа хиннабале, хIанз 4690 мара бац. Алхха цхьан Орджоникидзе цIерагIча колхозе соахка октябрь бетта дена укх шера октябрь беттага кхаччалца бенна я, бийна а, лочкъабаь а 1300 совгIа устагIа тIерабаьннаб, хIаьта уж дерригнех ахаш хул.

Укх пхе шера нийца арахьара тIадоккладаьд дикача фух дола 1000 бежан. Цхьабакъде, боахамашка зоотехнически бокъонаш воча тайпара телхаярах, терко ца ярах, дикагIа фух дола доахан дIателашн вогIча фух дараш хьийдешн хуацамаш дарах, лечкъадарах царна доккха зе даьд.

ГIулакх цу тайпарча хьал тIа оттара бахьанаш малагIаш да?

Конференце белгал ма даккхара, эггара хьалха лоха бар парте районни комитетен райисполкомен кулгалдара боарам, кхоачам болаш бацар юкххьаццарча партийни организацешна къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара беш бола организаторски болх, тIалаташ дувлийтад кадраш хьахархкарен балхаш тIа дIаннийсьярея дахьъе. Царех а хиннача кхыйолча ледарча оагIонех а ма дарра дийцар отчетни доклад яьчох пренешка къамаьлаш даьрашен. Теркам тIаозаш, дика чулоацам болаш къамаьл дир «Ленинский путь» яхача совхоза доярка **Х. Тахигова**. Цу хьаьналча къахьегамхочо хIара бIаь Iатта тIехьа хьалкхедаьд 95 Iаса, тIехкхоачашъяй шура яккхара пхе шера задани, лаьрхIад КПСС XXVI съезд хьаелла ди хьатIаотташ 1981 шера хьалхарча квартала шура яккхарен пачхьалкхенга йохкарен план кхоачашъе.

— Толамаш кхы а лакхагIа хургдар, — йоахар цо, — нагахьа санна боахаме къахьегам вIаштIехьбаккхарен доаркашта юкъе яхь йоаркхаран лерттIа уйла яьлларе. Ишта хала да из, — хеттар цо, — яхье теннар белгал а ваьккха, цунна баркал алар?

— Юрта боахам дегIабовлабеча цу тайпара чоалхаме хьал оттара бекне эггара хьалха вай вовш, коммунисташ да, — йоахар ше къамаьл деш Кирова цIерагIча колхоза механизатора, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата **С. Тазуркаевас**. — Вай дуккхаза а дийцад уж гIулакхаш, соцамаш тIаийдаьд, цхьабакъда, уж кхоачашдара тIахьожам лоаттабаьбац.

— Къайле яц, — аьлар «Новая жизнь» яхача колхоза тхьамка леладеча **Т. Дебишевас**, — къахьегамхой вахара а балха а хьалий гIайгIа дуккагIа ме ю, цар къахьегама овсарле, балха эффективность лакхагIа хургхилар. Цхьабакъда, цу дахьъе йолхоза кулгалхоши районни организацешен де дезараш кIезига дац. Кхы мел дар ше долаш, йоахар цо, каст-каста моттигаш нийслу юрта хьаьзца пекар, маькх, саггота эцаш дола кхы тайпа товараш доацаш.

Шеко йоацаш, района экономика дегIайоалаяра дахьъе долаш да шоай низапа чакхдоахалургдоаца гIулакхаш. Уж дувзаденна да юрташта юкъе / наькъаш дахкарца, цхьаццайолча моттигашка электрически сердал чуйилларца, лоаман хьалашка болх бе лаьрхIача техникаца кхоачам барца. Царна теркам тIабахийтар «Новая жизнь» яхача колхоза председатела **Х. Бетигова**, «Сельхозтехника» районни объединене шофера **Н. Янгульбаева**, ДРСУ начальника **С.-А. Ахматова**.

Цхьабакъда, дерригa кхоачамаши торонаши йолаш я. Эшаш хIама дац, йоахар делегаташа, дикача дас санна, кхом беш, гIойле йолча тайпара царех пайда эцилга, шоай декхараш хIаране — мугIарерча болхлочунгара бахьна кулгалхочунга кхаччалца бараша бехкохьаме кхоачашдар мара. Соцам юкъа бале а, из кхоачашбара хьалхара жоп белггаларча цхьаннгара хьадехилга мара.

Конференце кIоарга анализ йир района вахара массе оагIуя дегIаккувлара гIулакха, критика йир долеш долча кхоачамбоацарашта, предложенеш елар уж дIадахара тIаерзаяь. ХIаьта а теркам тIа ца бодийла яцар цу критика цхьаш кхоачамбоацара: из дуккхача дахьъе хьадда еш ца хиларах. Отчетни доклада тIа, пренешка къамаьлаш даьраша дувцар цхьаццадолча боахамашка, масала, лакхе хьоахаьча Орджоникидзе цIерагIча колхозе, зуламе гIулакхаш леладар бахьан долаш общественни доахана доккха зе даьд, ахаш. Цхьабакъда, цунна бехке бараш белгтала малаш ба, царгара малагIа тайпа жоп дийхад, дIахо йодача хана цу тайпара гIулакхаш ца ниийсдалийтара даьр фуд? Уж хеттараш жоп ца луш дисар.

Отчетно-хоржамий конференцо критически мах бир районе беча идеологически, политико-кхетама балха. Укхаза хIанз а йолаш я формализм, комплексно кхоачашдац къахьегамхошта кхетам лерттIа балара декхараш. ДукхагIа гIулакхаш де деза атеистически интернациональни балха эффективность лакхъяра. Района юрташка хIанз а шоай гIулакхаш деш я мурдий тоабаш. Цар тургхаша телхаду дин хьакъехьара законаш, уж гIерт йоI йодаяр, пхьа лехар, йоIах урдув даккхар санна дола вийле Iадаташ юкъера дIа ца довлийта, кагирхой шоай аьнкар тIа баха.

Отчетни доклад ювцача дакъа лаьцар халкъа депутатий районни Совето исполкома председатела **Р. Дадиевас**, ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара **М. Гутиевас**, райпо продавеца **Н. Алиевас**, райбольница медсестрас **Т. Бе[illegible]**.

Конференце тIаийцар отчет еча юкъагIа хиннa кхоачамбоацараш дIадахара, район экономически, социальни, культурни дегIаккувлара гIаберзабаь соцам.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар, къамаьл а дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара **М. О. Бузуртанова**.

Конференце хержар парте райкома керда состав а XVII-ча Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце бохийта делегаташ а.

Парте райкома кердача состава организационни пленуме КПСС Советски райкома хьалхарча секретарелла хержар **М. А. Арбиев**, шоллагIча секретаралла — **В. Н. Семашко**, секретаралла — **Л. С. Сангиева**.

А. АЛАУДИНОВ.

Ф. Энгельс ваьча дийнахьа денз 160 шу дизарга

ФРИДРИХ ЭНГЕЛЬСИ ВАЙ ЗАМЕИ

1980 шера 28 ноябре 160 шу дуз дунен исторе чуйь эггара сий долашагIа болча уйлахоех революционни къовсамхоех цаI вола Ф. Энгельс ваьча дийнахьа денз. Карл Марксаца цхьана хьабаьб цо сийлахь-боккха мукъале яккхара хьехам — бIаьш миллионаш бола вай шийн оагIорахьа баьхаш пляна дикка доккхача даькъа тIа чакхйоаккхаш латтеш Iилман социализм.

Энгельс хIинна кердача хьехама юкъедахача лоархIамегIарча балхий соавтор. Цо яздаьд уж ца хилча марксизм кхетаюлургйоаца дуккха оригинальни балхаш а. Царех дуккхадараш яздаьд Маркс кхелхачул тIехьагIа. В. И. Ленина дешаццa аьлча, «европейски социалистий советник а кулгалхо а ше цаI вохаш» (ПСС, т. 2, оагI. 13) Энгельс лаьттача хана. ХIаьта цу хана денз исторически хьал овлангара хувцаденнадале я. Энгельса балхаш тIера социальни процессий анализ кIоврта хилар бахьан долаш хIанзарча ханарча хьалашка а шоай маьъ хьехара лоархIам боциза я цуй выводаши прогнозаши.

90-ча шерашка яздаьча балхаш тIа Энгельса зийнай капитализма экономикера керда лоархIаме явленеш — монополеш хьахилар, биржай лоархIам лакхбалар, капитала экспорт сихха лакхлуш латташ хилар (товарий экспортаца, кхьдарашца нийсдича), В. И. Ленина яздаьд. Энгельса зийнача хIамаша хьахьокх «из мел теркам тIабахийта уйлаш еш бIарг доаждаш хиннав эггара кердагIча капитализме хулача хувцамашна, пудухьа мел вIаштIехьдаьннад цуй хаьддеча дахьъе вай, империалистически заман декхараш цу хаянехьа довза» (ПСС, т. 23, оагI. 67). Цу явленешна гуш хиннад Энгельса социализма объективни материальни эIаргаш хьакулаш латташ хиларах дола тешал. Цунца цхьана домонополистически капитализм монополистически хувзаш дегIаахарца дувзадеина къовсама хьалаш хувцадалеро дIадехар пролетариато Iаьдал шийна бе доллара никъах дола дош оттадара коррективаш ар. Эггара хьалха Энгельса керте чу евай кердача хьалашка пролетариато цу ханашка болхлой класса а кхыча къахьегамхой а дуккха вах революционни социализма оагIонгахьа бала беза цхьан социальни стройгара вокхунга довлара хьадда йола этапаш хила езаш хиларах йола уйла. Амма хIара цу тайпарча этапе декхараш дизза кхоачашдулургда, духхьал программий дагалаттар, болам тIеххьара кхача гIерташ дола хIама, вешта аьлча социализм йиц ца йолийте.

Энгельса цу уйлаша чулоацар пролетариато мукъадовлара доаттабеча къовсама чIоагIа лоархIамера, социализм бахьанера къовсам демократи бахьанерча къовсамца нийса цхьана тарбанза барг ца хиларах йолча положене эIаргаш. Царех хьахинай вай деношка дуккхача къахьегамхой революционни боламо толам баккхара къаьстта лоархIаме а хинна дIаэттача демократии социализмн бахьанерча къовсама соотношенех йолча Ленински идей лард.

Энгельса массаза а кертагIдаьхад социалисташта болама хилаза яргйоацаш йолча этапашта «тIеххкувсадала» йиш ца хилар. Цо яьхад, мичча бесса гIийрта а болама юкъе дакъа доацараш «хIанз укх сахьате царга бокъонца кхетадулургдоаца хIамаш» (К. Маркси Ф. Энгельсн. Соч., т. 36., оагI. 496) ккачхьоарчаде гIертаро адамех дIахоадаву, пролетарски партех сектантски группа ю, хIаьта тIеххьара а болхлошта шоаш тIалоаттаю идейна влияни дIа ца лайта буржуазена гIо ду. Цунца цо теркам тIанийзаб теори па лархIа гIертарах боаллеча кхерама. «Вай дерригa практически гIулакхаши, — яздаьд Энгельса, — хьахьекхад, воай къаьгтача позице тIара а доалаш из къайлаяхьа а ца гIерташ цу болама хIара стаде болхлой боламца цхьана гIа а боахаш, — вай даха йиш хилар (Соч. т. 36, оагI. 505).

Энгельс тIагIертта дIадехаш хиннав болхлой болам тIа-тIа лакхлуш дегIаухилга Iалашдара а социалистически идеяш хьош-хьош пролетариата сакхетама чуйхьара а цун тайп-тайпарча тоабашца леладу гIулакхаш чIоагIа хьожаш леладе дезаш хилар. Уж цуй васнеташ чIоагIа лоархIаме да капиталистичесни мехкашкарча къахьегамхой вахаре. Монополей довла духьаларча халача къовсаме толам боаккхалургба аьхха, нагахьа санна пролетариато къахьегамхой кхыдола тIоанаш шийна гонахьа кхотадойя. Белгала Энгельс ва революционни социалистий ахархой гIулакха йола стратегни тактикен Iилман ларда тIа а оттаь из дош нийса кхетаде гIо даьр. Капитализма хьалашка ахархошта юкъе цахадлаш дифференциаце процесс латташ хилар теркал а даь, Энгельса дIагайтар, цар тайп-тайпарча группашцара тактика шаблонни хила йиш ца хилар, духхьал цу новкъа мара боахалургбац уж болхлой класса оагIонгахьа. Энгельса рекомендацеш хьийцир революце шерашка ахархой шоай оагIорахьа беха мегача большевикаша. Уж ларде луш хIанз бахача наькха доккха дакъа ахархоех латтача аграрни мехкашка лийца ца Iеш, дуккхача кхыча мехкашка а. Энгельса оттаь ахархой гIулакхашта йола методологи вахьайоал юкъерча тIоадий ерригача кхыча категорешца гIулакхаш леладеча я.

Iилма-технически революце замагIа дикка боккха лоархIам болаш да ихача бIаьшерен 80—90-ча шерашка цу хана аналогични (шеко яц, дукка кIеангагIа лоархIам бола) промышленни переворот хиннача мехкашкарча классови къовсама перспективай хьагъехьа Энгельса дийцараш. Германе болхлой болам сомбалара бахьанех цаI лерхIар Энгельса духхьал цу тайпара процесс цига яржаш лаьтта ха Англеи Францеи промышленни революци «керттерча дахьъе чакхъьяьва ха хилар» (Соч., т. 36, оагI. 215). Цо яь хиннача выводах, масштабаш шийла хьалха хиннача промышленни переворотачул боарам боаццаш йоккхагIа йолча хIанзарча Iилма-технически революцеца дувзаденна хьалхе денз йолаш хьайоагIаш йола империализма вIашдухьаленаш чIоагIа иръенна ца Iеш, керда яраш хьахила а социальни конфликташи къовсами чIоагIбала а беза. Вай бIаьшерен 60-ча а къаьстта 70-ча а шерашка событеш дегIаахаро дизза бакъду Энгельса хьалхе а хургдолга ховш хинна хIама: капитализма хьалашка Iилма-технически прогрессех хьахулача социальни хIамаша къахьега нах раьза ца хилар бокъонна сов а доах эксплуататорски стройна духьалара цар къовсам шер а бу.

Iалаьмате актуальни да тахан 80—90-ча шерашка Энгельса яздаь милитаризманеи шовинизманеи духьаларча, гера дIадаккхаран машарен тIехьарча къовсама шерра программа чулоацаш дола балхаш. Цхьаккха дича а ювцие йиш йоацача капитализма вIашдухьаленашца ювлаенна йолча тIема катастрофе кхерам лохха IотIаолабеннача хана болхлой класса хьалха латта низаш декхарийла лийрхIад Энгельса доал деча классий агрессивни арахьарча политически наькъа халкъа вахара ма эIашара йола шоай арахьара политика духьала оттае.

Цу тайпара политика хилар дунен халкъашта юкъера пролетариат кхотаяра хилнза даргдоацача хьалех цаI да.

Энгельса хьахьенхад болхлой класс боарам боаццаш машар чIоагIбе лоаш хилар, тIахьийхад тIом хьоабе гIертача тайп-тайпарча мехкий доал деча гIозарий планашта денале духьалъоттара... «Деррига мехкашкара социалисташ тIема духьала ба,» — аьнна кхайкадаьд цо 1892 шера (Соч. т. 22, оагI. 259). Энгельса непайоазон тIа араьйхар «Мотаргдий-теш Европала гера дIадаккха?» аьнна керта йоазув а долаш йола дуккха статьяш. Цар тIа социалистически болама исторе духхьашха кхайкаьй бокъонца йола гера дIадаккхара план. Цо яздора: «Аз ях гера дIадаккха а хIаьта цунца цхьана машара гаранти хилийта а йиш я» (Соч. т. 24, оагI. 387). Из план хилар социалистически болама толамашца хадаргбоаца бувзам болаш лерхIар Энгельса.

Вай деношка, дунен империализмо хьалхашка уттабеча ядерни тIема кхерама духьала къовсам а доаттабеш, машара тIехьабарашца чIоагIа тергалъю Энгельса яйца идеяш. Цуй теоретически тIехьале боккха лоархIам болаш я хIанзарча хьалашка а. Шийна хана цо хургьа яьха общественни дегIаахара тенденцеш дуккха итташ шераш даьннача тIехьагIа долаш дола хIама а хинна дIаэттар хургдар ховш хиннав из саг, хIаьта цуй хьехамаши рекомендацеши миллионаш болча наха шоаш беча балха ларде луц.

Лев ГИНЦБЕРГ,
исторически Iилмай доктор.
АПН).

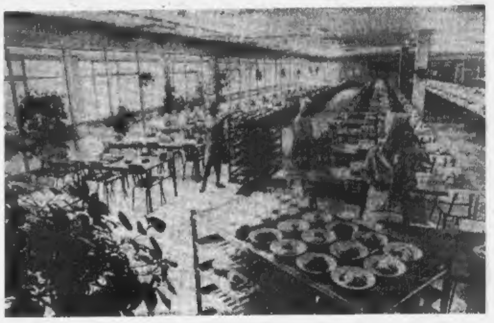

Куйбышевски область. Тольяттерча Волжски автозавода общественни кхачан комбинат — мехка эггара йоккхагIьярех цаI я. Предприяте 46 столове цхьан ханна хIама даа Iохов 50 эзар гергга болхлой гIулакхера саги.

Денна буса кхачан комбинато чакхдоакх 10 тонн дулх, итташ тоннаш баьццараш коартоли.

Заводской столовеш духхаца, баьццадаарашца Iалашъяра гIулакх индустриальни ларда тIа оттадеш да. ХIанз болх беш я завода хьакхарч лелаю ферма. Завода дуккха оалхазарий дулх лоаттаду Тольяттински бройлерни фабрико. Баьццадаараш кхеду «Жигули» яхача совхозий производственни объединенe.

Болхлоша буаш бола кхача дарегIа хургболаш заводской столовешка предприяте хIара шера ши миллион сом гаргга ахча хьожаду. Дикка дукха ахча (шера бIаь эзар сом совгIа) диетически кхачана лаьрхIа хьожаду профсоюза заводской комитето.

СУРТАШ ТIА: Ков тIара оалхазараш леладеча фабрика цхьан птичнике. ИттлагIча пятилеткагIа ВАЗа кхачан комбината столовешка Тольяттински бройлерни фабрико дIаяхьийтай 4,5 эзар тони бройлераш.

2. ВАЗа цхьан столове.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Йокъал йола лаьтташ карадерзадеш

Узбекистане чакхйоаккх йоккха масштаб йола ирригационни программа, цо торолургья Каракуми Кызылкуми яхе лаьссаленаш вIашкоттача дада бIаьш эзараш гектар дола лаьтташ юрта боахана юкъеоза. АПН корреспондентаца Владимир Мижирицкеца къамаьл деш Узбекски ССР-а мелиорацеи хий боахамеи министра Исмаил Джурабекова итог ю иттлагIча пятилетке даьча ирригационни балхий.

— ИттлагIча пятилеткера ирригационни программа массехк йоккхача проектах латтар. Царех эггара йоккхагIа яр — Аму-дарья яхача хи тIара 2,3 эзар квадратни километр дIалоаца водохранилища. ВорхI миллиард кубически метр хин Iалашо е йиш йолча ше жорг кхы йоазача цу гидротехнически гIишлон вIаштIехьдаргда йокъал латтача бIаьш эзараш гектараш йолча лаьтташта тIоадал лоаттаелга. Цо Узбекистана баь а ца Iеш, лоаллахарча Туркменена а кхоачам бергба. Миллиард кубометр совгIа хий лоаттаде йиш йола водохранилища хьалъяй Карадарья яхача хи тIа. Цо кхоачам бергба хий цхьатарра IотIа па доагIаш яьдача боамбе плантацей йоккхача массехашта.

Программа зеркI керда лаьтташ карадерзадара дахьгIеваштa хий дехьара лаьрхIа итташ касалаш хьалде а. Республикерча хиш дехкача системай дIоахал 150 эзар километраш тIех да. Хиш дехкар бахьан долаш алхха укх пятилетке юрта боахама юкъедоаладаьд 380 эзар гектар лаьтта. Керда боамбе лелабу район, масала, хьахиннай Узбекистана къулбехье. Каршински аренашка, укхаза дIа бува эггара зовлагIа мах а биткъа хьоаса а бола боамби. Ях пасосни станци а латташ, амурдарьински хий 132 метр лакха хьалъайдеш дола Каршински магистральни канал 150 километр дIоахал а долаш, кхашка, гIолла яьда.

Хий Iочудуаргдоацаш бетонни облицовка еш е полиэтиленови пленкана юкъе ехна бетонни плиташ уттаеш хьалъю хиш дехка система.

Белгалдаккха деза, йокъал йолаш дола лаьтташ комплексно карадерзадела, ирригационни объекташ хьал а еш, кхаш кийчдеча хана наькъаш дехк, электропередачей линеш ехк, наха лаьрхIа цIенош, культурно-бытовой учреждениеш хьалъю. Керда карадерзадаьча лаьтташ тIа наха беза болча колхозахочо дерригнена кхоачам баь дола цIа а хий дехкы йиш йола цIеи юхера участок а лу. Поселкашка хьалъяьй берий бешаяш, школаш, медицински учреждениеш, торгово-бытовой предприятеш. Даьсса дада лаьтташ сихха карадерзадеча Сырдарьински, Джизакски, Кашкадарьински областашка хIанз ши миллион совгIа саг вах.

ТIеххьарча шерашка Узбекистане шерра пайда эц хий дIа-са нийсдеча управленей тIахьожамеи телемеханически автоматически йолча средствах. Юкъедоаладаьд лаьттах кIалхарен тIадамий хьисапеи хий дехкилга. Цо вIаштIехьдоаккх тIоадала кхом белга.

Пачхахьалкхено хиш боахама тIишлон хьалъеш дIаухийтачох дика пайда боал, хIаьта дIадодар из укх пятилетке рекордни боарам тIа дIатIакхаьчад — 5,7 миллиард сом. Масала, пятилетке республике 500 эзар тонн совгIа дукхагIа боамби чуйилаб, дукхагIча дахьъе из вIаштIехьдаьннад йокъал хиннача лаьтташка хий дехкар бахьан долаш, беррига чуйлцар 5,7 миллион тонн ба.

Узбекистанера ирригационни балхаш — дуккхача шерашна лаьрхIа программа. ТIайоагIача пятилетке а йоккха масштабаш а йолаш чакхйоаккхарсья из: республике да 17 миллион гектар гаргга хий дилла мегаргдола лаьтташ, хIаьта хIанзарчоа хий 3,3 миллион гектара тIа мара дилладац. Укхаза халагIа дар да моттигера хин ресурсаш тоъаш ца хилар. ХIанз тохкаш да Сибарегiарча хиш цхьа дакъа среднеазиатски регионе хьадерзаделга. Проекто дIадех экологически из нийса хилар чIоагIа тохкилга.

(АПН).

ДИКАЧА НАХАХ

КАГИРХОЙ КОЛЛЕКТИВА КЕРТЕ

«Пищемаш» яхача аргунски завода токарь Амалиев Iумар заводской коанаIарех эггара хьалха хьачуваьлар 1969 шера. Бакъда, цу хана укхаза дукха болх бе вIаштIехьдалаьзар цун: из Советски Эскаре гIулакх де тIаенйхар. Бакъда, шо болх дIайолабаьча завода коллектив йицъенна ди данзар цунна. Цун балхах, вахарах дувццилга дехаш каст-каста письмош ухар предприяте.

Къонача бIухочо сиха Iомайир тIема техника. Къахьегама тIера волча зIамигача саго шийна моллагIа тIадилла гIулакх тешаме чакхдоаккхар. Эскаре гIулакх даь ваьлча шийна дукха езача предприяте юхаверa из.

Балха опыт шераш дIаахарга хьежна хьеIов. Хьалха санна ца, кхераш хийцца болх бу хIанз Iумара. ХIанз цох ала мегаргда ше карадаьдача гIулакха бовкъонца вола говзанча ва, аьнна.

Укх тIеххьарча пхе шера I. Амалиев керте латт механически участка комсомольско-кагирхой коллективана. ХIаьта токарно-винторезни станока тIа цо болх беш хилча чIоагIа безаме хеташ бIарахьена дог доагIа. Шийн заданеш 130—135 процент кхоачашъю. Цо хьаеш йола машина оатхалаш тIехдика а чIоагIа а я.

— Сох токарь вьйр Шоипов Ваха ва, — оал цо. — Из ва сона токара говзала къайленаш йовзийтар.

Комсомольско-кагирхой коллектива бригадиро дика кхетаду къахьегама дисциплина ца хилча къахьегама овсарле а лакхлургйоацилга. Цу гIулакха Iумар юнйгара масал гойташ ва, хIаьта цо кулгалдеш йола коллектив районе дикагIчарех цаI а я.

— I. Амалиев дика производственни хинна Iац, из дика общественник а ва, — йоах завода партбюро секретара Р. Тушиева.

Из профсоюза заводской комитета член, халкъа контролер, дружинник ва. Новкъосташа а завода администраце а сий ду цун. Дуккха ха йоаццаш цунна еннай «Завода ветеран» яха сийлен значок.

А. МУЦУРАЕВ,
Шалински района «Знамя коммунизма» яхача [illegible]

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цІена къахьегарехи къахьегаме карагІдьннарий хам беши СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ

Грозненски производственни швейни объединене гІолла:

Богданова Кадича Шариповнана — цеха начальника.
Володина Мария Афанасьевнана — осноровщицана.
Варламова Раиса Ивановнана — утюжильщицана.
Гриценко Екатерина Николаевнана — швея-мотористкана.
Калмыков Антон Дмитриевича — электромонтера.
Мартюшова Зоя Николаевнана — утюжильщицана.
Мудугаева Джовзана — швея-мотористкана.
Мирзоева Раиса Рустамовнане — швея-мотористкана.
Самборская Ольга Александровнана — швея-мотористкана.
Плетюхова Пелагея Тимофеевнана — йоккхагІча бухгалтера.
Сафронов Сергей Ивановича — кочегара.
Слюсарева Раиса Федосьевнана — пенсионеркана.
Шамаева Малика Виситаевнана — пенсионеркана.

«Грознефть» яхача объединене ЖКК гІолла:

Борисова Матрена Яковлевнана — горничкана.
Гребенкина Мария Акимовнана — дворника.
Дмитриенко Анна Ивановнана — дворника.
Инютина Ефросинья Иосифовнана — дворника.
Ильясов Исак Пинхасовича — электромонтера.
Мордвинова Евгения Ивановнана — уборщицана.
Мамедова Анна Ивановнана — дворника.
Малковская Татьяна Алексеевнана — кладовщицана.
Мадалова Асият Юсуповнана — уборщицана.
Моргунова Клавдия Ларионовнана — горничнана.
Прокопенко Лидия Михайловнана — директора.
Петрова Ксения Сидоровнана — уборщицана.
Попова Марина Ивановнана — кладовщицана.
Риспандовская Елена Степановнана — пенсионеркана.
Шеселева Домна Григорьевнана — дворника.

«Чеченингушстройматериалы» яхача объединене Грозненски № 2 йолча гІишлон материалий комбинате гІолла:

Башкова Зинаида Федоровнана — цеха начальника.
Евдошенко Евдокия Дмитриевнана — довбата масса кийчъечоа.
Ракунова Нина Михайловнана — планови цеха начальника.

Нохч-ГІалгІай АССР адвокатий коллеге президиуме гІолла:

Исаков Михаил Давидовича — адвоката.
Ковалева Нина Андреевнана — керттерча бухгалтера.
Погорелов Иван Михайловича — адвоката.
Смагина Надежда Александровнана — адвоката.

Сихха медицински гІо деча больнице гІолла:

Васильева Мария Александровнана — санитаркана.
Фетисова Анна Ивановнана — медсестрана.
Тимакова Зинаида Петровнана — кладовщицана.

«Красный молот» яхача заводе гІолла:

Вержбицкий Бронислав Адамовича — инженер-конструктора.
Гусев Иван Егоровича — керттерча механика отдела бюро начальника.
Джамалдаев Вашена — проводника.
Ерошенко Ольга Радионовнана — крановщицана.
Елисеев Павел Михайловича — электромонтера.
Куликова Антонина Михайловнана — контролера.
Казберова Надежда Филипповнана — ярана машинисткана.
Кравцов Петр Павловича — медника-паяльщика.
Коробков Николай Семеновича — слесаря-ремонтника.
Камелягина Мария Емельяновнана — машиниста.
Мелихова Анна Ивановнана — транспортировщицана.
Мартиросян Дмитрий Георгиевича — слесаря-ремонтника.
Прикина Георгий Авдеевича — огнеупорщика.
Попадюк Гавриил Ивановича — обрубщика.
Романов Иосиф Яковлевича — контролера.
Тарапурин Александр Андреевича — токаря.
Чоботова Евгения Михайловнача — йоккхагІча техника.
Чернова Клавдия Захаровнана — хьехочоа.
Яковлева Валентина Дмитриевнана — баллаш дІанийсдечоа.

«Грознефть» яхача объединене тематически экспедице гІолла:

Мирошниченко Лидия Григорьевнана — болхлочоа.
Хасиев Альмада — пенсионера.

«Грозненский рабочий» яхача издательстве гІолла:

Вазирова Жовжана — пенсионеркана.
Закаморная Лариса Михайловнана — вахтера.
Кобиашвили Пелагея Дмитриевнана — пенсионеркана.
Солышкина Александра Константиновнана — пенсионеркана.

Город цІенъяра йолча спецавтопредприяте гІолла:

Арутюнов Аркадий Михайловича — токаря.
Бородейко Савелий Прокофьевича — шофера.
Волобуев Иван Ивановича — грузчика.
Гладченко Лидия Семеновнана — техника.
Кожевникова Варвара Васильевнана — болхлочоа.
Рогожина Таисия Семеновнана — болхлочоа.

Грозненски почтамте гІолла:

Киреева Анна Кузьминичнана — пенсионеркана.
Хайдукова Варвара Григорьевнана — почтальона.

Грозненски мехкдаьтта институте гІолла:

Викторова Антонина Николаевнана — ассистента.
Заберняский Павел Петровича — профессора.
Козловский Сергей Сергеевича — доцента.
Коробкин Василий Георгиевича — дворника.
Парфенов Афанасий Николаевича — пенсионера.
Тумасян Сатеник Михайловнана — уборщицана.
Трупп Владимир Адольфовича — слесаря.
Фафрунин Степан Ивановича — болхлочоа.

№ 1 йолча бера ЦІенга гІолла:

Корнияш Валентина Захаровнана — медсестрана.
Лавренко Валентина Сергеевнана — медсестрана.
Торчинова Антонина Прокофьевнана — медсестрана.

Междугородни телефонни станце гІолла:

Иноземцева Рабича Сахабеддиновнана — гардеробщицана.
Ковалева Клавдия Горофимовнана — телефонисткана.
Мирошникова Валентина Александровнана — телефонисткана.
Максимова Роза Сергеевнана — бувзама оператора.
Ширяева Любовь Кузьминичнана — электромонтера.

Городской берий стоматологически поликлинике гІолла:

Антуьева Хенула Садыковнана — санитеркана.
Богданова Сания Османовнана — пенсионеркана.
Гаврина Алла Ивановнана — цергий лора.
Лазебник Екатерина Яковлевнана — йоккхагІча медсестрана.
Притоцкая Мария Васильевнана — санитаркана.
Тулинова София Георгиевнана — регистратора.
Яценко Евдокия Дмитриевнана — санитаркана.

Грозненски чкъагІаре-консервни комбинате гІолла:

Афанасиади Афанасий Ивановича — болхлочоа.
Кетова Людмила Степановнана — кадрий отдела инспектора.

НГІАССР республикански санэпидстанце гІолла:

Сомова Вера Ивановнана — химика-аналитика.

Малхбузехьарча электрически сетайн гІолла:

Мордасов Степан Семеновича — инженера.

Медицински училище гІолла:

Материкова Мария Федоровнана — лаборантиана.

НГІАССР урхалцІена дерайра министерстве гІолла:

Гришин Евгений Владимировича — йоккхагІча бухгалтера.

Х. Нурадилова цІерагІа Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен театре гІолла:

Алиева Тамара Шутаиповнана — актрисана.

«Сердало» газета редакце гІолла:

Львов Керамий Мустафана — переводчика.

Городской радиотрансляционни узле гІолла:

Поваляева Анастасия Алексеевнана — завхоза.

«Родина» яхача совхозе керттерча предприяте гІолла:

Боровкова Анна Лукьяновнана — болхлочоа.

Педагогически училище гІолла:

Ларина Вера Ивановнана — швейцара.

«Чечинторгмонтаж» яхача торгова техникана йолча Грозненски специализированни производственни комбинате гІолла:

Корсун Дмитрий Степановича — газоэлектросварщика.

«Грозэнерго» РЭУ малхбузехьарча электрически сетайн гІолла:

Казакова Майя Иосифовнана — диспетчера.
Сорнюк Петр Кирилловича — мастера.
Устинов Иван Павловича — токаря.

«Гастроном» торге гІолла:

Мартиросова Шогера Тиграновнана — № 1 йолча тика отдела заведующщена.
Шапошникова Зоя Николаевнана — маьхк дІачуйнечоа.

Ленински райсполкоме гІолла:

Процентова Лия Ивановнана — райфо заведующе заместителя.
Трояновская Мария Моисеевнана — инспекце начальника.
Титова Клавдия Петровнана — пенсионеркана.
Козлова Клавдия Александровнана — йоккхагІча экономиста.

«Союзпечать» городской агентстве гІолла:

Кандыбина Ираида Петровнана — киоскера.
Новиков Владимир Никифоровича — инструктора.
Плужинская Екатерина Федоровнана — киоскера.
Ромашская Раиса Давыдовнана — обработчика.
Сергеева Анастасия Денисовнана — киоскера.
Троценко Александра Фроловнана — киоскера.
Федоренко Павел Яковлевича — пенсионера.
Шарата Мария Леонтьевнана — пенсионеркана.

НГІАССР республикански больнице гІолла:

Андросова Евдокия Тихоновнана — йоккхагІча медсестрана.
Давыденко Вера Васильевнана — медсестрана.
Ивашкина Зинаида Георгиевнана — пенсионеркана.
Кук Лидия Сергеевнана — пенсионеркана.
Кондратьева Агния Васильевнана — прачкана.
Пономарева Надежда Акимовнана — санитаркана.
Харченко Антонина Филипповнана — пенсионеркана.

№ 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гІолла:

Могила Николай Наумовича — водителя.

Художественни производственни мастерскейна гІолла:

Богдасаров Вартан Тевосовича — художника.

«Грознефть» объединене нормативни-технически станце гІолла:

Севостьянова Елена Васильевнана — пенсионеркана.

Шурій промышленноста объединене автобазе гІолла:

Бузова Евдокия Степановнана — пенсионеркана.
Левера Андрей Петровича — пенсионера.
Пахомкин Яков Семеновича — пенсионера.
Раклов Иван Андреевича — пенсионера.

КПСС Ленински райкоме гІолла:

Осипенко Ксения Федоровнана — общи отдела заведующщена.

№ 7 йолча городской поликлинике гІолла:

Газарьян Яков Нерсесовича — лора.
Конотопова Таисия Константиновнана — отделене заведующщена.
Федотова Мария Ивановнана — лора.
Черникова Зинаида Дмитриевнана — лора.
Щербина Екатерина Ивановнана — лора.

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе гІолла:

Аракелова Роза Арутюновнана — пенсионеркана.
Грошева Варвара Ивановнана — пенсионеркана.
Данилова Дарья Стефановнана — пенсионеркана.
Кашкова Иулита Георгиевнана — болхлочоа.
Кравченко Мария Евдокимовнана — пенсионеркана.
Лунарева Евгения Леонтьевнана — пенсионеркана.
Линк Станислав Эдуардовича — плавильщика.
Михейкина Таисия Степановнана — пенсионеркана.
Никифоров Иван Митрофановича — пенсионера.
Назаренко Павел Назаровича — пенсионера.
Петров Владимир Ивановича — пенсионера.
Скоробогатов Виктор Михайловича — газоэлектросварщика.
Серебряков Алексей Филипповича — пенсионера.
Цицилина Мария Матвеевнана — пенсионеркана.
Чистякова Лариса Васильевнана — пенсионеркана.

«Грознефть» яхача Ленина орден долча производственни объединене гІолла:

Давлеева Раиса Георгиевнана — техника.
Тириченко Елена Тихоновнана — керттерча бухгалтера заместителя.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный, 1980 шу, 11 ноябрь.

Челябински область. Копейск яхача городера «Центральни» шахта коммунист Н. М. Подлеснов вертте участок «Челябинскуголь» яхача производственни объединене хьалхалаттараш я. Шай пятилетка коллективо кхоачашъяьй, хІаьта хьарча цу ра ийс бетта хьалха совгІа 56 эзар тонн кІор а баьккхай. Н. М. Подлеснов — шахта партноркомгиа хьа дьа. Свердловски горни институт йиъалгІа курсе дешаш, «Знак Почета» яха орден, «Шахтерская слава» яха кхаа степена знак, кІор боахкача промышленноста сий дола механизатор яха цІи еча ва. Кхьалгатте доккхий толамаш доаххаш хьаоагІа из.

СУРТА ТІА: Н. М. Подлеснов (аьттехьа кхоалгІа) очистной забоя болхлошца А. Б. Морозовца, В. Г. Кремесовца, Ю. А. Абросимовца, В. М. Симаковца, бригадирца В. М. Павленкоца.

Е. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

А П Н коррееспондентана хоам бу

«САЛЬВАДОР — ИЗ ДЕКЪАША КЪАЙЛАДАЬККХА ЛАЬТТА»

Цун баьцпарча, аксалтечун куртка тІа — лъга йоккха моттиг, басилга тІа — баьде цІе муъ. Из напалмо дагІ. ХІьта Америке хьаьнча вертолета тІара чукхайсача американски цІе еттача бомбаша чухоархадаьча цІенна яІалхара хьабовла маганар цун цесаган шийтта шу дьанача йоІая. Синди Роа, арода вай цох, из — сальвадорски Революционно-демократически фронта (РДФ) активист, дукхача нахах латтача цу организаце вІашагІтехад Сальвадора патриотически низаш. Нью-Йорне из веиав ООН Генеральни Ассамблен сессе.

— Цхьа шу совгІа за хьалха Сальвадоре Іаьдал бе деллача гражданско-тІема хунта аьле цІа йоакхачар цхи миллиона нах бахача мехках набахте яьй, — дувц Роа. — Эскара подразделенешен хестаьча «къамин гвардень», вешта аьлча охранко, демократена тІехьа мел барш боабе лаьрхІа нікъ лаьцаб. Дукха ха йоацаш хиннача хунта заседание ши эзар таргта патриот физически вийна дІаваккха аьнна къизза соцам тІайийцар. Из цІех йиъа йола план чакхйоаккхаш а латт. ТІехьарча бетташка Сальвадор — декъаша къайладаьккха лаьтта. «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнало йоалаьча, йолчул а лохагІа йоалаьча цифраша дувцахь, карара шу дІадоладелча гІоне мехка воркІ эзар саг вийнав. ТІехьарча бетта цу Іаьржача таьрахьана кхы а 700 совгІа саг ІотІакхийттав.

Мичара боагІа, ала тарлу оаш, халкъа гоама йолча [illegible] цхьана боаа уйла ца ю мах хІалаьбе низ? Мичара еиай цунна вертолеташ, напалмаш, эггара кердагІа дола герз? Адрес цаІ — Вашингтон. Сага бокъонаш дагайоахкаш хиннабац вашингтонски стратегаш Іаьдал дІалаьнача сальвадорски узурпатораштв новкъостал де аьнна сихбенна соцам беча хана. Вашингтона дагадьллар кхыдар дар — Сальвадор ший влияние орбите чу а соцаль, Пентагоно Латински Америкерча къамин кортамукъален боламца доаттабеча къовсаме дІатІахьача шийна аьттув бола плацдарм цох фу дах ергьяр.

Хунта — хунта я. Іаьдал бе деллача сальвадорски инаралаша башха кхетадергдоацаш аьнадар мехка хормамаш дергда е 1982, е 1983 шера. Укх шера хунтана 60—90 миллион доллар дениа новкъостал дир США-ас. ДукхагІча дакъе гера а долаш — вертолеташ, эза-йоккха артиллери, стрелнови герз. ХІаьта из а дерригадац. Памамски канала зоне уллача Форте-Гулике хьайиллай сальвадорски эскарашта «повстанцаща къовсам» доаттабергбола методаш Іомаю дешара центр. Цунца цхьана, «Джорнэл оф коммерс энд коммершл» яхача газето беча хоамагІа, Сальвадоре кхачае шии бІаь совгІа американски тІема советних, цар юкъарчал а доацаш шоаща дІатІаийцад патриотически низашта дуьхьала хунто еча карательни операцешта куллалделга.

ДагадоагІий шоана, иштта доладелар Вьетнаме а. ХьалхагІа герз делар халкъа дуьхьала йолча сайгонски режима, цул тІехьагІа интервенции йолалар. Пентагон тІа-тІа Сальвадоре «дІачутаккхаш» латт. Дукха ха йоацаш американски газеташа хоам бир, Карибски форда тІара ший тІема-форда эскадра нийсе тІема кема, цу даьнъе 60 самолет тІалатта «Индепенденс» яха авианосец — тІема кийчъенл я Пентагон, аьнна. Панамски канала районе хІанзлехьа хьатІаззад десантни кемаш. Шя эзар гарта форда тІашло. кепайоазоно дувцачох, нийча ва «хунта кІалхара яккха» дукха Сальвадора территоре тІа Іовосса.

Вашингтонски стратегаша дицалийта дагІадар США-с Вьетнаме делаиь авантюра мишта чакхъяьлар. ХІаьта хунтах лаьца вьлча, тоьлан ба хьалха вай цІи яьккхача «Джорнэл оф коммерс энд коммершл» яхача газета дешаш доладдча: «ВІашагІкхийттача Штаташа халкъа дукхаьаи йолча сальвадорски хунтана деча новкъостало де хІама дац цо саувзаш йоакха ха дІакъяр мара».

Э. БАСКАКОВ,
АПН себ. корр.
Нью-Йорк.

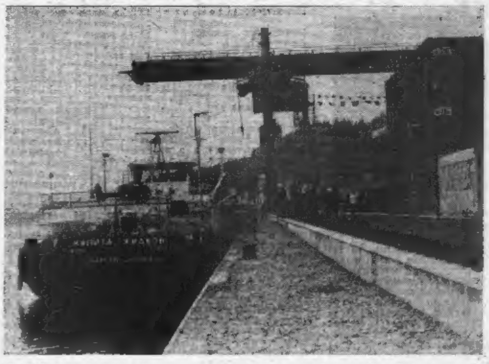

ФРГ. ХІанзара додача хин порт болх бе йозаллийтай Дунай тІарча дукха йоккха йоацача малхбузенгермански городе Деггендорфе. Цунца цхьана болх бе йолленнай ФРГ-анеи Измаил (СССР) яхача портая юкъера советски Дунайски пароходства кемаша гІулакх деш йола контейнерни цоаьхаш дІа-юха кхухьа керда лини.

Эггара хьалха мухь тІаботта кердача порта причале кхьачад «Капитан Жидков» яха (сурта тІа) контейнеровоз.

С. СОСНОВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Болгаре Халкъа Республикера хоамаш

ЭНЕРГЕТИКИЙ ПЯТИЛЕТКА

1981 — 1985 шерашна, дувц НРБ энергетика министра Никола Тодориева, мехка энергетика дегІайоагІаргья керттерча кхаь лостамагІа. Моттигерча энергетически бийдалах дикагІа пайда эцара тІаберзабаьча иньъо лерхІ лигнитех шерагІа пайда эца, эггара хьалха Малхбоален-Марицки бассейнерча болча кІорах а эцаш. «Марица-Восток-3» яхача ТЭЦа йиъагІа йола энергетически блок хьалъяьяккха еза, иштта шер а яь, модернизаци е езаш я «Марица-Восток-2», «Первая комсомольская» яха станцеш а. Хьалъергья 500 мегаватт низ бола «Марица-Восток-4» яха электростанци. Кхерая кІор дукха боалла моттиг корайй Добруджайски бассейнера, из моттиг дІахо тохкаш хургья.

Румынеца цхьана хьалъеш латт Дунай тІа Турну-Мэгуреле-Никопол яхача районе энергетика йоккха объект. Иштта хьалъе езаш я «Чаира» яха гидроаккумулирующи электростанци — ма дара аьлча, Белмекен-Сестримо яхача гидрокаскада шоллагІа ергІа.

Министерстве хьалъдай Іилман-производственни комбинат. цуна хьалхашна лертта лекхар да проектировани елга, маьлха энергех, геотермальни энергех, болх баь льинача йоахалах пайда эцаш йола гІишлош хьал а еш, цара эксплуатаци елга.

ШоллагІа бола лостам ба атомни энерги дегІаккхувлилга. Укх шера хьалъе йолалургья АЭСа кхоалагІа ергІа.

ТІехьара, кхоалагІа бола лостам — электроэнерги йоаккхача а цунах пайда эцача а цІенхаштта кхом а беш, цун эффективность лакхъелга.

(София-Пресс-АПН).

ВАРНЕНСКИ ЦІЕНОШ ДЕР

Варне болх бе йолаеннай мехка эггара йоккхагІчарех цаІ йола цІенош ду комбинат. Цун продукци хІанз гІишлош хьалъеча дІаухийташ я. 500 керда квартира — иштта дакъа лоацаргда укх шера комбината коллективо. Цу предприятена проектировани еча а из хьалъеча а дакъа лоацаш хиннаб советски специалисташ. Карарча пятилетке СССР-о новкъостал а деш, Болгаре цІеноош ду ткъаь бархІ комбинат хьалъьйІ, цар продукца — 400 эзар квартира.

(АПН).

«ДУНАЙТРАНСА» ПЕРСПЕКТИВАШ

1977 шера вІашагІъйллача «Дунайтранс» яхача болгаро-советски транспортни предприяте 3,5 миллион тонн мохьаш дІа-са кхихьад. Алхха укх шера хьалхарча ялх бетта советски болгарски кемаша 700 эзар тонн товар дІа-са дихьад. «Дунайтрансаца» гІулакх леладе дага да экономически вІашигІо дара Совета членаш дола мехкаш, царца эггара хьалха Венгрия Чехословакии а йолаш. ХІанз СЭВа транспортни комиссе болх бу из предприяти дукха оагІонаш долча ларда тІа яккхар духьа.

(АПН).

ХАСКОВЕРА КЪОНА ГВАРДЕЙЦАШ

«Молодая гвардия» яхача краснодонски музея болхлошта хІанзалца доазол дехьа турпалий — къонача гвардейций цІераш лелаш йолча коллективех дукхагІча дакъе йовзаш хиннараш школьни коллективаш яр. Дукха ха йоацаш Болгарера письмо дера, цу тІа хоам бора Хасково «Молодая гвардия» цІи лелаеш машии аракеца комбинат я аьнна, цу предприяте ший продукцех дукхагІ дола дакъа Москве ухийт, Киеве, Марийски автономни республике, Узбекистане, Советски Союза кхыча моттигашка. Комбината къоначаа болхлошта, дукхагІа ха бенам бар Кошевой Олегах, цун тІема новкъостех лаьца. Дуьха ха ялалехьа музеера материалаш а йолаш пакет кхьачар. Цар довзийтар Краснодонски подпольни организаци истори, къонача гвардейций биографеш, цар вахаре хьалхи ца ховш хинна факташ. Иштта турпалий-подпольщикий сурташ дайтар.

Хасковски машинашъераша шоай аргІагІа музейна материалаш яхьийтар, цар дувцар Болгаре эггара йоккхагІа йолча предприятеех цхьаннех, къонача гвардей-ций цІераш лелаеча цехех.

София.

Г. ШИНКАРЕНКО,
(АПН).

ЭТНОГРАФИЧЕСКИ КОМПЛЕКС

1981 шера 1300 шу доал Болгарски пачхьалкхе хьаяь. Цу юбилейца ювзаенна Добруджански яхача хьаьна лаьтташ долчагІатагІен лархІа а доагІаш дог лоархІача Толбухин яхача городе «Добруджа-1300» яха программа оттаьяй. Программа йоккхагІа йолча мероприятеех цаІ — ше морг кхы йоаца этнографически комплекс хьалъелга.

БІаь эзар сег вахача Толбухина юккъе хІана яц аьнна хьалъеш латт Къона Добрич — иштта цІи йолаш хиннай город XIX-ча бІаьшере чакхйоалача, XX бІаьшере йолалуча хана. ХІанзлехьа укхаза хьежа укхача наха а заказчикашта а наІараш хьайиллай цхьайтта мастерске, укхаза болх беш. ба мастераш говзанчаш. Ткачихес Йорданка Бойчевас хьаду массаза а укх мехка хьалеш хинна дорожкаш, гІайба лоеччараш, тІормигаш; Димитричка Ганчевас машах хьаю хьаьса инза дилла пхьоьашдовцергашта маьченш; Петр Лацарова ова йоагІаш йола зурмаш ю; шоай говзал хьахьокх доше пхьараша, переплетчикаша... Укхаза укхача наха гІулакх де нийча я крендельни, чъьагІарий ларма, кофейни, сувенираш йохка «Дюкян» яха тика.

Комплекс хьалъяра оттаьяча плано лерхІ иштта укхаза гончарни, бондарни, шорни мастерскеш, кхыйола объекташ хьалъелга, цар къахьача города хинна вахара сурт юхадийндергда.

(София-пресс-АПН).

Японски къахьегамхой чІоагІа дуьхьалбаьннаб гергаш Іоадара, монополеша лелаеча болхлошта дуьхьаларча политикана, дукха нах болхара дІабоаккхаш хилара, цар къахьегама эксплуатаци чІоагІагІа еш хилара. Цар правительствагара дІадех тІемакийчоенга дІадохийтар вІашагІделга, массе хама нахе хьабе болх хилар Іазаштделга, бахача наха социальни эпараш пачхьалахкено дІадохийтар дукхагІа хулийтилга.

СУРТА ТІА: дукхача наха дагІа лоацаш йола тоякийски предприяти болхлой демонстраци. Колоннина хьалха боагІа судостроительаш.

ТАСС фотохроника.

Поэт, иллиалархо

Хамхоев Элмарзий Ахьмада 70 шу дизарга

Тахан вай республикин литературин общественносто белгалдоаккх поэт, иллиаларxo, композитор Хамхоев Элмарзий Ахьмад вавь 70 шу дизар. Дерриге шийн вахар литературенеи искусстваеи хетадаь, адамлеина духовни кхача кийчбеча цу вахара лоархlамеча дакъе хьинаре къахьегаш, керда-керда толамаш доахаш хьавоагlа из. Бера хана дена ше мел дийнар, дlахача халача замах шийн юртахоца лайнар дищдепнадац поэта. Тlехь-тlехьагlа кlоаргагlа сурт оттадеш дувц цо царех. Цун шийн а кхийнад паччахьа замах къахьа сискал lуниа, гlайгlашеи балашеи кlалбихьа хиннача лоамахкой сигоюн дунеах чам баккха.

Хамхоев Ахьмад ваьв 1910 шера, 20 ноябре, къаьна ахархочун дезале. ВорхI шу даьна кlаьнк вар из Сий-лахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хулача хана. Цунна цlаккха а диццац деникинкаашта духьала лата я латаш бов е котбовла кхача шийн юртарча говра баьрей сурташ, хьахоаш хинна йоккхийча топий таташ, lаьржа ферташ тlа а тайса вордашца цlаккхихьа девлий, моастагlчо йохаьча юрташкара, шо-шоай гаргара нах болча удаш хьайхача кхалнаьхек берийи эгlалалах хьалдихаа хьийжа бlаргаш. Цlаккха а духьалара дlаладц цуний цу шерашка коашкара коашка яха бlил, шоашта хьалдетташ, тlеххьара цlен тlара маlа нах кашамашка накъабоахаш махьарч дийттача кхалнаьха белхар. Цlаккха а маьлхара ца дохийташ, шерий дlоахвала диц да ло лийташ дагалоаттаду цо из деррига а. Уж ц1елар ваь, дистa яздерга цо царех шийн дег тlара доагlача дlайхаче дешашца. Вай тахане бахьанца шоай сийрда, турцала вахар дlаденнача даьйх поэта аргдат

Уж дlабахаб шоай ханашца,
Гурахь бlаьстан сизаш
санна.
Юкъ ца йовсташ, вхь ца
дохкаш.
Кlезига, эсала ца
оалийташ,
Замах хало лелаяь.
Сагото, гlайгlа
тlакхачарах.
Лоамца, майра ломаш
санна,
Кхерабенна бlа ца
тоссаш.
Моастагlашна дог ца
хайташ,
Шоай мехка яхь лорайь.

Коллективизаце шерашка комсомола мутlаршка а этте, хьинаре къахьег цо керда боахам булдича, деш. Йистейоакхк совпартшкола. Болх бу бlарга са дайнарий общества директора заместитель волаш. 1936 шера Ахьмад болх бе волалу искусства даькъе а литературе а. Цо хьакхолл шийн хьалхара произведенеш: «Лениних дола илли», «Лорса Лиза», «Маликат», кхыдараш. Дег тlара доагlача дешашца, бlайхача безамца дувц поэта баьччах В. И. Ленинах, цо хьакхеллача партех, Советий lаьдалах. Царга гlолла мара шийн эlамигача къамага цlакхха а сердал, паргlато, нийсхо ца кхачаьлга дувц цо шийн иллешка. Ха-зама яьлча, бlарга мел дайнар, ше лайнар оаз техна поэта язьергья «Ашута дувцар» яха шийн стихотворени. Паччахьо адамашта тlалоаттадаь lазап, хало, цо эзэ къел-мокал, дикага дог доахилга йовцаш цар гlийтамиска хилар дувц цо. Цу хана кхаъ боагlа нана лоамашка Россе болхлой шоашта паргlато яккха гlоттарах. Дошоча малхаца нийсбу поэта из кхаъ. Хlана аьлча, цу кхао дегашта йоахал а ираз а денадаь, паргlатонга кхача адамаш сомадаьхандаь. Дlахо поэта хьахьокх Серго лоамашка кхачар, граждански тlом, шоаш котбоаргхиларах бола революце тlемахой тедаш. Боккхача безамца дувц поэта, революцена ихерий тlаттача хана боха ца бохаш, юстара ца бовлаш ломаш санна майра лийтача турпалех.

Ше оттадеча суртага, ювцача темага хьежна хул Хамхоев Ахьмада лукхагlйолча стихай ритм, вешта аьлча — екар. Хlаьта сурт къаьга а оттаду цо. Ше творчески никъ дlоболабича дена цlаккха а кlаьдвалар фуд ца хоаш; советски литературана хьалхашка латтача бехктоккхамеча декхарех кlоаргга кхеташ, царех лоархlавеш хьавоагlа поэт. Ше замал нисга ца хиллара, литературо хьагойт заман сийрда а бахе а оагlонаш, гlо ду парте хьехача новкъа нийса гlа а боваш сийрдачоа, дикачоа тlакхе, баьдечунца хадданаь къовсам лоаттабе, советски наха юкъера эхь-эздел, гlулнах, доттагlал чlоагlде. Нагахьа санна, тахан Хамхоев Ахьмада литературин кхоллам вай техкачо гучадоал, цун творчество лакхе вай белгал мел даьхараш, дийза жоп луш, партийность а халагьал а долаш хилар. Дукха иллешкаш воахийцад поэта укх тlеххьарча иттлхийтта шера. Царех хlарадар дега гlоз хиявна тlаийпад поэзи дукха езарашца. Дохьна маlан долаш а поэта шийна санна, цун дешархоша хоза кхаъ хулаш а гlулакх хилар 1976 шера московски «Современник» яхача издательствас «Сийрда ираз» яха цун поэтически сборник араделцар. Ирина Озеровас а кхычар а гlалгlай меттала эрсий меттала яьха цу сборника тlара стихаш вай хьайнача кхетаде хала дац Хамхоев Ахьмад заманца гlа боахаш хьайоагlа бахьвола поэт хилар, цун стихай тематика шера а чулоацам кlоарга болаш а хилар.

Дукхьал стихаш хиина lад поэта. Цун я кlоарга чулоацам бола, хозача меттала яьль. уттадеш дола сурташ кlоаргга дег чу душаделш йола йоккхий поэмаш а.

«Лийхаш аз сайна атто, халонех со къийхавац» йоах поэта шийн пхьаи стихотворене тlа. Из да а ла иштта. Массаза а вай заман чоалханеча вахара довкъошхо волаш хьавоагlа поэт. Цхьанихьа вахара ланъа дап тахан цун теркам тlа ца оаз, цунна хьашт доацаш. «Сона дегаца гуш яхачча стихотворене тlа маьла ара, деррига а дегаца гу поэта.

Хамхоева Ахьмада творчествах дувцача хана, ца хьоахалеш дитача нийса хургдац цун иллеш — ашараш. Шоватгlъа совгlа шу да цун иллеш дека. Цун шийн а кхычa автори а стихаех дукха дола Хамхоева ашараш яьха. Тахан а итташ эзараш болча наха парга ладугl боккхача безамца. Гlалгlай мотт, халкъа фольклор, къаьнара ашараш кlоаргга йовзаро гlо ду цунна стихаех хилча деза иллеш даха. Чулоацамга хьежна а « уж массала а гlоалах дувце — сакъердаме, дог айдеш: сагтонах е безама хьакъехьарча халонех дувце — гlайгlане, дог тохадолийташ. кlоарга уйла яйташ. Ше оалеш дола иллеш а оал цо иштта. Лениних, партех, Дайменах, Советий lаьдалах, пиштта иxы дlа а политически чулоацам бола цун иллеш кlоарга чулоацам бола ашараш яьха дале, безамах, вахара хозаленех дола цун иллеш. сакъердаме муъам боле ашараш яьха да. Цо хьахвокх Элмарзий Ахьмада дlаеш алара а ашараш яхара а даькъе йоккха говзал хилар. Мел дика стихотворени хилархах илли - дего тlа эзаш хилац дешашта тlехьайоагlаш йоза йиш тоаш ца хилча. Цхьабакъда, стихотворени эзало хинаяр аьнна дийача ашаро ладугlа дог оттийт; иле вахар дlаьх а ду. Цул совгlа, цхьаькха а хов вайна: цо иллеш сихха ла, дlадоал. Хlаьта Элмарзий Ахьмаха 30 шерашна хьакхелдараш а тlехь, тахан а лахаш да наха дукха а дезаш.

Цlа хезаэ болча къахьегама турпалашта хеталь иллеш а да Хамхоева. Къаьстта дукха да цун мерза безам, вахара хозал ювцаш дола иллеш.

Сона хеташ Хамхоев Ахьмада ашараш тlа хьакхол шийн поэзи а. Хlаьта, хlара цун стих илли де мегаргйолаш хул. Цо тешал ду стихашта ашараш йоахаш санна, стихош хьакхоллача ашарий муамех а до пайде эшаш хилара.

Хьожаргвар со хьа дог
хьаста;
Бохам ца беш, хоза аьнна.
Хьогара гlайгlа сайга
йица.

Дегалаттар кхоачашде.
Нагахь сагота, маьлхара
яхе.

Массаза хьона уллув
ваьнна.

Дегагlоале хьона йийна.
Безама ала лотабе.

Тахан а шийх бlубеана, кердалар лохаш, кlаьдвалар фуд ца ховш хьинаре къахьег поэта. эовне ен цун оаз. Ек Даьхенна, партена тешаме хила, вахар хозде, уйлашта цlена хила * шийн дешархой тlахьехаш, царна цlена баха. Хьаьналча къахьегамца гlозал хьакхолла гlо-новкъостал деш.

Хамхоев Элмарзий Ахьмад коммунист ва. Цун творчества лакха мах баьб парте, Советий lаьдало. 1958 шера цунна елар Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артист яха цlи. Цул тlехьагlа дукха ха ялале елар РСФСР заслуженни артист аха яхы а сийлахьа цlи. Хlаьта цун 60 шу дузаш, вай республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елар цунна. Укх шера 70 шу дизарга вай книжкий издательства араехеп «Сийна гаьне» яха цун хержача произведенеш книжка.

Цlенача дег тlара лоаш моташ маьрша а ираз долаш волаш а Хамхоев Ахьмад дукхача шерашка вахар, цун оаз хадданаз екар, кхы дукха а керда произведенеш хьакхолла цун аьттув баларl

М.-С. ПЛИЕВ.

КЕРДА СТИХАШ

А. ХАМХОЕВ

Даьхен беркат

Тkъам ловзабеш
сигалдаьнна,
Ашарешца lуйре могош,
Ловзаш лела оалхазареш
Бlарга тоам беш хоза да.

Бийса текха, сомадаьнна,
Маьлха эlанарашa
сийрдадоелаш,
Сабер десса латта лоамаш
Дега чlоагlа гарга да.

Аренашта беркат дехьаш,
Хьийдда довгlа шийла
шоадаш,
Адамашта дега гlоз хинна
Са Даьхен ираз да.

Даьри санна басах делаш,
Михца лестеш латта хьунаш,
Бlарга ма лоа лоlам хинна.
Са вахара беркат да.

Къахьегама арадаьнна
Дlайха дегаш кхехкаш,
ловзаш,
Белха хьалха латта
адамаш —
Из са къона тlехьа я.

Цар хьинарца эргадаьнна
Бlаьсти санна толлуш,
хозлуш,
Рузкъах кхийна дада
мехкаш —
Из са йоккха Даьке я.

Тахан доацар кхоана
нийсдеш,
Чlараш тедаш, наькъаш
дехкаш,
Шаьхараш, гlалаш
уттаерш
Са мехкарий, къонгаш ба.

Сага дикал

Сага дикал ихъ ца хьегаш
Наха везаl, lымерзе воацаш
Фуъа хилча теркам боацаш
Атта лелаш яьккха яц.
Наькъа хало, урзо йоацаш
Шийн сий дейта хьаькъал
доацаш
Эздий оамал, гlулакх доацаш
Сага кердалаш,

Дикал хьакха лоам
бошабеш,
Сийна фордаш лакъерг
долаш

Во со — яха доакха хабар
Сага эшаш, пайдан дац.
Сол тlехвала мелаа яхаш
Ахка, сонте оамал йолеш
Шийха лекха уйла хилар
Хьекъал лерхlе мегаргдац.

Яьнка, окца, хьагlе воацаш
Ше вазийта кхетам болеш
Доша пир мо сийрдача
уйлаш
Безам тешам лоаттабеш.
Гlуленхая везае ца оалийташ
Къахьегама хьалха летташ
Кулга ахкарг, шоккаш ювлаш
Махка деккар кхоачашдеш,

Во цlи шийха ца
йоакхийташ
Наькъ тешам тlехьа болаш
Гlулакхаца веза могар
Дикал лерхlе мегаргья.
Халон-аттон сатем болаш
Эсал хинна яхь ца йолаш
Дикал хьехаш, нека везар
Къонех лерхlе мегаргья.

Оалхазарашка

Кхайкаелаш, оалхазараш,
Бlаьсти гlейтте арадьле
Нехне шура мо хьаьна
йолаш

Дегчур йоагlе ер стихаш.
Наха тоам бе оаш, эшаш
Цlенну къастара я уж аьле
Ашарешца тkъама яьхе
Наьза дег чу юшаша.

Хазийтелаш оаз ухийтеш
Сиган ьке, михца ловзаш
Лаьтта вахар зама хестош
Поэта дог довзийташ.
Наха лоlаме хийла яхаш
Дего хьийха йолча койташ
Пана даьле нийсъаш, тоаш
Цар безамаш довзийташ.

Ираз, беркат хилда аьле
Коашка этте сатем бале,
Шортта хоза воаца баьнне
Берий агаш къесталаш.
lуйренашца сомадьале
Шокарш айий, кораш дийле
Лоазаш деваш го а баьккхе
Новкой дег чу ккачалаш.

Адам уизар доаккаргаоецаш
Сигале цlена хийла аьле,
Тlема воашдегаде
Човнаш эшац елаш.
Вай байнерах къахетам беш
Беш ца бовийташ маккаце
даьле
Керда доалаш, дагабеве
Цар чурташ декалаш.

Спорта хоамаш

КХОАЛАГlЧА МОТТИГЕ

«Красный молот» завода спорта Двореце массехк дийнахьа дlаьхош яр маlача наьха волейбольни командашта юкъера Российски Федерице XXV-гlа чемпионат.

Цу яхьа хьалхерча дийнахь вай «Автомобилист» ловзаш хилар Иркутскерча «Динамоца». Вlашагlнхетар чакхдаьлар счет 3:0 йолаш вай волейболисташ кот а бовлаш.

Шоллагlча туре грозненцаш ловзаш бар СКА-ца. Укхаза а счет 3:0 йолаш котбаьлар фусамдай.

Кхоалагlча туре «Автомобилист» къовсаелар Петропавловск - Камчатскерча «Спартакаца». Счет 3:0 йолаш укхаза а котъьлад вай команда. «Уралэнергомашаша» хинна «Автомобилиста» ловзар чакхдьлар счет 3:2 йолаш хьаьшаша котало а йоаккхаш.

Цкъаь-цкъа ца эшаш из чемпионат чакхйоаккхаш хьайоагlар Московски областера «Динамо» тlеххьарча ловзаре цунца «Автомобилист» къовсаеннача хана. Котало москвичашта дlаслар «Автомобилисто». Цу матча счет 3:2 йолаш котбаьлар москвичаш. Вокх командашта юкъе хинна вокх ловзараш чакхдаьлар е счеташ а йолаш: «Уралэнергомаш» — СКА МВО — 3:1, «Динамо» (Иркутск) — «Уралэнергомаш» — 3:0. «Динамо» (Московски область) — «Динамо» (Иркутск) — 3:0, СКА МВО — «Спартак» — 3:0.

Пхи очко а йолаш РСФСР чемпионе цlи Московски областерча «Динамос» яьккхар. Йиъ очкоца шоллагlа приз — «Уралэнергомашага» кхачар. Кхо очко а йолаш кхоалагlча моттиге «Автомобилист» нийсъелар.

Б. АБАДИЕВ.

ЛАОСЕРА ДЕШАРХОЙ — ЧЕМПИОНАШ

Учета механизаце техникуме дизача ялх дийнахьа шахматехи шашкехи ловзаш яхьаш хилар Ленински районерча кагирхой общежитешта чухье. Шахматистишта юкъе хиннача яхьашка хьалхе педучилище общежите команде яьккхар Цига дика то ловзаш гойташ лайзар хургбола хьехархой А. Агаев, М. Усманов, Б. Яшуркаев, И. Берсункаев, И. Алхазуров. Из команда кийчъьча М. Магомедхаджиева толам ба из.

Шашкашта юкъе хинача яхьо къаьстта теркам тlаозар № 3 йолча СГПТУ команда цага дешаш болча лаосиех латташ хилар. Царна юкъе бар Хамхан, Бужов, Сушсат, Бунтхам, Чанкарин. Дика ловзаш чакхдьлар цар кхьча командашца хинна ловзараш. цудухьа хьалхара моттиг царга кхачар. Шашкех ловзаш шоллагlен кхоалагlен моттиг яккхара къонсам эттар учета механизацен химико-технологически техникумийи педучилищан командашта юкъе. Укхаза шоллагlа моттиг учета механизаце техникума команда яьккхар, хlаьта кхоалагlа моттиг педучилища командага кхачар.

Из толам баьккхарагlа № 3 йолча СГПТУ шашкисташтеи педучилищерча шахматисташтеи дlаелар кубкаш. Хlаьта команда доакъошхошта грамоташ ираздаь.

В. ВОЛОДИН,
ГТМУ физвоспитание кулгалхо.

Къахьега а салаlа а хов

«Шалински» совхоза къахьегамхошта хов хьинаре къахьега а сакъердаме салаlа а. Укх деношка совхозе чакхъьаькхар «Сийле хийла хьалхле леларий» яха тематически сайре. Из детальяр кхашкара гуйран балхаш тlехдlйна чакхдехара. Укхаза гулбеннабар ахархой, хьайбаш леладераш, механизатораш.

Цига къамаьлаш дир производстве хьалхалаттараш: Цlеча Байракха ордене кавалере, пятилетка план кхаь шера кхоачапъньча С. Энгласовас, хlара гектара тlара 44 центнер хьажкlаш лахача хьажкlаш лелерхочо В. Агаева, Ленинен Къахьегама Цlеча Байраккех орденаш лелаеча комбайнера С. Абдулаева. Цар массане а дош делар тlайоагlача цхьайтталагlча пятилетне кхы а хьинарегlа къахьега.

Сакъердаме а йиш ца луш дуккхача хана дагалаттаргйолаш а чакхъьлар из хоза сайре.

А. ТЕМИРСУЛТАНОВ.

КНИЖКАШ ДЕШАРИЙ КОНФЕРЕНЦИ

Самардийнахьа Грозне А. П. Чехова цlерагlча республикански библиотене хилар Н. Музаева «Са тийсама миз» яхача романах йола книжкаш дешарий конференци.

Яздархочун Н. Музаева творчествах, романа чулоацамах дийцар Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен университета преподавателя Ш. Джамбекова.

Романа керттерча идеях, дашкара тlехьенга доалаш хьадена вахар романа тlа ядархочо мишта хьахьенхад, къаьнача заман зуламеча гlулакхашта цо критика мишта ю дийцар студенташа А. Бисултанова, Р. Кадиева, кхычар.

Д. АЛБАКОВА.
А. П. Чехова цlерагlча библиотека йоккхагlйола библиограф.

Къона lилманхой дагабуэл

Шин дийнахьа союзай Цlагlа болх беш хилар къоначa lилманхойн специалистийн пхелагlа республикански lилман - технически конференци. Цун тема яр: «Мехкдьатта чакхдаккхара, мехкдьатта хими, технологически процессашта ера управленена автоматизаци яра гlулаях дегlадоаладеча юкъе къоначa lилманхошеи специалистешеи доаца дакъа». Из детальяр КПСС XXVI съезда.

Конференци хьайиллар ВЛКСМ обкома секретара Х. Дзейтова.

Пленарни заседане къамаьлаш дир ГрозНИИ директора заместителя С. Н. Хаджиева. «Промавтоматика» НПО сектора заведующе В. М. Красильникова, академика М. Д. Миллионщикова цlерагlча Къахьегама Цlеча Байракха Грозненски мехкдьатта института доцента В. А. Григорьева.

Пленарни заседани чакхъьлча шо-шоай темаех болх беш хилар секцеш. Дикагlа болча организаторашта, актуальни темаех дикагlа доклядаш ьяча къоначa lилманхоштеи специалистшштеи дlаелар сийлен грамоташ.

А. ВАГАПОВ.

Йlаьхъеннай маршрут

Укх тlеххьарча хана дика ховденная вай городера пассажирски транспорто бахача наха ду гlулахх. Къаьстта цун белгаловаш я Грозне троллейбусаш болх бе йолаелча дева. Укх деношка кхы а ялх километр йlахлун я шоллагlа йола маршрут. Нагахьа санна, хlанзилца № 2 йола троллейбус Иванова городоке кхачалца мара ухаш хиннаеце. хlанз «Электроприбор» яхача заводе кхачалца ухаргья. Из лини миштай хьожаш самардийнахьа цу наькъа тlа троллейбусин депо эгара дикагlа лоархlаш волча водитела Барышев Евгений Николаевича наькъа тlа яьккхар шийн машин.

— Цхьаькха кхоачамбоацар доацаш дика кийчбаьб никъ, — аьлар трамвайно-троллейбусни управлене троллейбусни депо начальника Петросян Аркадий Арсеньевича. — хlанатул тlехьагlа кхы а дикагlа хургба горда Старопромысловски районацара бувзам. Из никъ буллача дика къахьийгад цига даькъа доацаш хиннача горисполкома УКС-о а «Кавэлектромонтаж» яхача треста монтажни управлене а, кхыча дукхача организацеша а.

А. БЕКОВ.

КОММУНИСТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

ШИЙ БАЛХА ХАМ БЕШ Я

Знаменски яхача юрта юкъе дагlа доккха доаца цlа. Цу чу я Надтеречни райпо № 2 йола кафе. Тхо укхаза дар делкъийна хlама дуача хана. Кафе дика lоховш 40 саг lоаа моттиг, хlанзара мебель, лостам болаш я. Бакъда, цох цецвала яхы хlама дац. Цецваьнктар кхыдар дар: укхаза кийчбаь яхача. Чамага диллача городерча ресторане кийтбечуя тlех беде, кхы эсалагlа бацар из. Укхаза байзар тхона кафе болхлой, царна кулгалдеш йола безаме кхалсаг.

Уж ба повараш Хамхоева Мадина, Аслаханова Люба, болхлой Хамидова Нагу, Сайдалиева Хадижат. Цу йоккха йоацача коллективна кулгалдеш я коммунист Янгульбиева Нуржан.

Варт тайна коллектив шийн заданеш массаза а толаме кхоачашъеш хьайоагlа. Иштта йlслагlча пятилетка план хадал хьалха — 4 шерей 4 беттен кхоачашйир. Иттлагlча пятилетне а лакха социалистически декхараш тlайийцадар коллективо. 24 июле Янгульбиева Нуржана рапорт делар пхе шера заданеш кхоачаш а яь, коллективо цхьайтталагlча пятилетка чотагlа болх бу аьнна.

Кафе массаза а наьах йизе хул. Хlаране безам ба чам бола борщ, суп, щи, манташ, дулх-хьалтlамаш, гуляш, шницель, тефтелеш я. Иштта чам болаш хул хlара блюдашара гарнир а.

Раьза болаш. общественни кхачан болхлошта баркал оалаш дlаух укхазара нах. Иштта наха тоам хилча, уж раьза хилча чlоагlа гlийла еррига коллектив, цунна кулгалдеш йола коммунист Н. Янгульбиева.

Пхи шу хьалха дlанийцар Нуржан парте. Собране хиннача коммунисташа денначэ хаттарашта дизза жоапаш делар цо. Цу хана доаш делар Нуржана производстве а цlагlа а хьалха латтачар мугlарашка хургья. аьнна.

Цун къахьегама никъ белгалбаьккхаб «Знак Почета» яха орден а енна. Из лакха совгlат хьаэцаш цо аьлар: шие массаза а хургья хьалха латтачарца, лакха лоаттаергья коммуниста сий дола цlи.

Цунна денад Центросоюза а госторговлен потребительски кооперацен болхлой профсоюза Центральни комитета а диплом. Нуржан я «Советски потребительски кооперацен отличник», кхы а дукха совгlаташ тийнкад цунна, баркалаш яьхад.

Юртарча общественни балхаца а дикъа лоац Нуржана. КПСС райкоме йолча ихалнаьха совета член - я. Дукха болх бу цу совето юртахошта коммунистически кхетам балара.

Нуржан районе хьалха латти кооператор хинна lац, цо шийн дезал а хьалкхебу къахьегама тlера хургболаш. Цун мехнараша Нуржатен Жаннаси хьаллаьцаб шоай наьна никъ. Нуржат кооперативни техникум а яьккха юртарча цхьан тика чу болх беш я. Жанна хlана кооперативни техникуме дешаш а из йистелъккхачул тlехьагlа шоай юрта цlая кийчлуш а я.

Воl Саlиди йоl Тамсая Орджоникидзевски юртбоахама институте дешаш ба. Царех кастта хургба юрта боахама болхлой. Дикъ бер Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза член да.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТlА: И. Янгульбиева.
Г. КУРИЛЕНКО сурт.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — lуйренара гимнастика.
9.15 — «Юха ийст хила, зуриш чоа!».
9.45 — «Чаровь». Художественни фильм. Йистеинльча — кердадараш.
14.00 — Кердадараш.
14.50 — Телевизионни документальни фильмаш программа.
15.35 — «Хьамсара lалам».
15.45 — «Шахматни школа».
16.15 — «Подмосковьера аlагlжегlхетараш».
16.45 — «Эрсий къамаьл».
17.15 — «Оленчок» яхача телестуде концертни зал.
17.55 — Миллионий ленински университет. Городаш хьахьеча социальни а культурни а аспектех. Передаче дакъа лоацаш ва Литва компарте Вильнюсски горкома хьалхара секретарь, СССР-а Лакхехьарча Совета депутат В. Сакалаускас.
18.20 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — КПСС XXVI съездах Армяне Советски lаьдал отта 60 шу дизарах никкъадолаш. Ереванера ССР-а телевизене программа. Армене Коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара К. С. Демирчяна къамаьл. «Са Армени». Документальни фильм. Искусства мастерий концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу?», «Мича?», «Мала?». Телевизионни викторина. Йистеньлча — тахан дунен тlа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.05 — «Тха бем».
8.35; 9.35 — Музыка. 4 класс. Эрсий лаьнча исторически классика.
9.05 — Ленина образ советски изобразительни искусстве.
10.05 — Къамаьл де испаний меттала.
10.35; 11.35 — Физика. 9 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Севалий.
12.05 — Студенташта - заочникашта. Хими. I курс.
13.20 — lилман коммунизм.
14.05 — Подготовительни отделене дадуагlархошта. Математика.
14.35 — «Тайна полночная клlайле яр». Субтитрашцара художественни фильм.
17.05 — «Норвеги: 35 шу дальнача гlехьа». Документальни фильм.
17.25 — «Хадкъий каидлаш» (нохчий меттала).
17.55 — «Вай аlа кийна тамаш». Телевизионни фильм.
18.05 — «Нохч-Гlалгlайчу тlолла».
18.25 — «Юртара вахар» (гlалгlай меттала).
18.55 — «Хьалхадьбе интернационализм а патриотизм а» (нохчий меттала).
19.35 — «Механизаци ... гlалла».
20.00 — «Бийса къахьаш ... шун, берашl».
20.15 — Хоккейх бола чемпионат. «Крылья Советов» — «Динамо» (Рига).
21.00 — С. Рахманинов — 2-гlа концерт.
21.40 — «Юрсай lуйренаш». Телевизионни художественни фильма. 3 серя.

28 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — lуйренара гимнастика.
9.10 — «Лаам тlара токхим». Художественни фильм.
10.30 — Дlадека Шостаковича цlерагlча квартето. Йистеньлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Дах сахьатна нийсьа...». Телевизионни документальни фильм.
15.20 — Фридрих Энгельс. Винара вогlоаш, ваь 160 шу дизарга.
16.05 — Халкъбуна СССР-а халкъа артистка Сабирова Таджикски ССР-а халкъа артист Бурханов.
16.40 — «Москвасин комсомол гlулакхаш».
17.15 — Фальт болча хьомалагlа. «Йолкьча кинах йола фильм». Художественни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — «Ха» яхача программа почта.
19.35 — «Ёлаш а арфа».
19.45 — А. Блок ваь 100 шу дизарга. Телевизионни фильма-монографе премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эрмитаж». XIX бlошерен Франце искусство.
22.15 — «Тахан дунен тlа».
22.30 — «Киннопанорама». Дlакинодраматурге Д. К. Орлов.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — Lилман-популярни фильм.
8.35; 9.55 — Музыка. 7 класс. Людвиг ван Бетховен.
9.05 — «Эрсий къамаьл».
10.05 — Английски мотт.
10.35; 11.35 — Н. А. Некрасов. 6 класс.
11.05 — Ленина. Л. Н. Толстой.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. I курс.
13.20 — Советски бокъо.
14.05 — Подготовительни отделене дадуагlархошта. Грамматика.
14.35 — Психологе - педагогически хьехама дара.
15.05 — «Сибарегlен нефрить». lилман-популярни фильм.
15.20 — «Сельский дегарьер». Телевизионни журнал.
16.30 — А. Хамидов. «Сиквати Даудах». Нурадилова цlерагlча драматически театра спектакль.
18.10 — «Нохч-Гlалгlайчу тlолла».
18.30 — «Съездагара - съездага». Грозненски район.
19.00 — Спортивни программа. Баскетболах бола СССР чемпионат. Маlа нах. «Динамо» (Москва) — «Строитель» (Киев). Перерыве — «Бийса дакьаьна хийла шун, берашl». Гандболах бола СССР чемпионат. СКА (Минск) — МАИ.
21.00 — Б. Сметана. «Са Даьхе» яхача симфонически поэмай цикл.
21.40 — «Юрсай lуйренаш». Телевизионни художественни фильма. 4 серя.

РАДИО

27 НОЯБРЬ

6.40 — Юрт: «Гулакхаш производствашцы» (гlалгlай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.05 — «Шоана, ихдалех!». Радиожурнал (гlалгlай меттала).
9.15 — Идеологически болх — комплексни дlабахьар! «Хьалхадьбе боза патриотизм - интернационализма», Беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Тахенарча денна ..» (эрсий меттала).
9.40 — Ашараш.
9.45 — КПСС XXVI съезда дола ма доагlа ноккъадолаш. «Керттера лоттам» (гlалгlай меттала).
11.10 — Таджикистана съездагара съездага (эрсий меттала).
17.10 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.15 — «Микрофонаца Грозни гlолла» радиовыпуск (эрсий меттала).
17.30 — Радиоладугlархой заказе оттаду концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).
18.30 — Хоамаш.
19.00 — «Дега лелама» (нохчий меттала).

28 НОЯБРЬ
СЪЕЗДА ХЬАЛХАРЧА КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ — СУНЖЕНСКИ РАЙОН

6.40 — «Кердача lуйренаша» (нохчий меттала).
7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, социалистически кхье котало лаьцарешта». Концерт (эрсий меттала).
9.15 — «Съездагара съездагаl», «Дег гlоалала кхуьнахьаш». Передаче дакъа лоацаш ва КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь В. Гузаев (эрсий меттала).
17.10 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.15 — «Пятилетками — ударни финиш». «Сунжанефть» НГДУ-ра передача (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, социалистически кхье котало воахаршl». Концерт. дlаьхо дехар (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хенаш

Тахан республики гlоллеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10—15, Грозне 13—15 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана моркхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, тайп - тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буьйсанна —1 +4, дийнахьа +8 — +13 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктоккхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кийсной — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05401. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5743.